

NASJONALE OPPGAVER. POST 3. METODEUTVIKLING.

Referansesamlinger. Digitalisering og tilgjengeliggjøring av en større
tapetsamling

Hulda Blix

Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU)
 Storgata 2, Postboks 736 Sentrum, 0105 Oslo
 Telefon: 23 35 50 00
www.niku.no

Tittel NASJONALE OPPGAVER. Post 3. Metodeutvikling. Referansesamlinger. Digitalisering og tilgjengeliggjøring av en større tapetsamling	Rapporttype/nummer NIKU Rapport 173	Publiseringsdato 01.01.2022
	Prosjektnummer 1022278-08	Sider 8
	Avdeling Konservering	Tilgjengelighet Åpen
Forfatter(e) Hulda Blix	ISSN 1503-4895 ISBN 978-82-8101-320-9	Periode gjennomført 2022
Forsidebilde Foto: Tapet fra Prinsens gate 18 i Oslo. Foto: NIKU.		

Prosjektleder Hulda Blix
Prosjektmedarbeider(e) Åse Damman, Dagheid Berg
Kvalitetssikrer Kjersti Marie Ellewsen

Finansiert av Klima- og miljødepartementet (KLD)

Sammendrag Dette prosjektet omhandler tapetsamlingen som er lagret hos NIKU, og er en videreføring av et av delprosjektene under 1022008-02 i 2021. Samlingen er av høy kulturhistorisk verdi og bør gjøres tilgjengelig som referansesamling. Dette delprosjektet har hatt som mål å estimere antall tapetfragmenter i samlingen og tidsbruk for separering, registrering og fotografering av hele samlingen, og på bakgrunn av dette lage budsjett for prosjektet. Det har også blitt sendt ut forespørsel til forvaltning, museumsinstitusjoner og private aktører om anbefalingsbrev for digitaliseringsprosjektet, for å vise nytteverdien av å tilgjengeliggjøre samlingen. Mottatte anbefalingsbrev er vedlagt denne rapporten.

Abstract This project deals with the wallpaper collection stored at NIKU, and is a continuation of one of the sub-projects under 1022008-02 in 2021. The collection is of high cultural and historical value and should be made available as a reference collection. The aim of this project has been to estimate the number of wallpaper fragments in the collection and the time spent on separating, registering and photographing the entire collection, and on the basis of this create a budget for the project. A request has also been sent out to administration, museum institutions and private actors for letters of recommendation for the digitization project, to show the value of making the collection available. Letters of recommendation received are attached to this report.

Emneord Tapet, referansesamling
Keywords Wallpaper, reference collection

Avdelingsleder
 Kjersti Marie Ellewsen

Innhold

1	Bakgrunn og formål	7
1.1	Introduksjon til prosjektet	7
2	Metode	7
2.1	Antall tapetfragmenter	7
2.2	Revidert prosjektbeskrivelse og utarbeiding av budsjett	7
2.3	Anbefalingsbrev	7
3	Resultater	8
3.1	Antall tapetfragmenter	8
3.2	Revidert prosjektbeskrivelse og utarbeiding av budsjett	8
3.3	Anbefalingsbrev	8
4	Konklusjon	8
4.1	Videre arbeid	8

1 Bakgrunn og formål

Prosjektet er en del av de nasjonale oppgavene NIKU utfører for Klima- og miljødepartementet og Riksantikvaren. NIKU skal evaluere innarbeidede metoder, holde seg oppdatert på gjeldende forskning om konserveringsmetoder og utvikle nye metoder med spesiell tilpasning til norske forhold.

Dette prosjektet har sett på mulighetene for å registrere, digitalisere og tilgjengeliggjøre en kulturhistorisk samling, og på den måten gjøre denne til en offentlig referansesamling.

1.1 Introduksjon til prosjektet

NIKU forvalter en stor samling tapetfragmenter, som er samlet inn over en periode på 50 år. Samlingen er av svært høy kulturhistorisk verdi og bør gjøres tilgjengelig som offentlig referansesamling.

Som en del av nasjonale oppgaver for 2021 ble det etablert en egnet metode for registrering og digitalisering av samlingen. Det må skaffes en oversikt over antall fragmenter i samlingen og tidsbruk for hver enkelt deloppgave. På bakgrunn av dette vil det være mulig å estimere tidsbruk og kostnader for et slikt prosjekt, og videre søke ekstern finansiering.

Denne delen av prosjektet har hatt som mål å estimere antall tapetfragmenter i samlingen og tidsbruk for separering, registrering og fotografering av hele samlingen.

2 Metode

2.1 Antall tapetfragmenter

For å få et overblikk over antall tapetfragmenter ble det gjort stikkprøver av samlingen. Samlingen oppbevares i dag i arkivskuffer og hyller i NIKUs kjellerlokaler i Storgata 2.

2.2 Revidert prosjektbeskrivelse og utarbeiding av budsjett

Prosjektbeskrivelsen fra 2021 ble gjennomgått, oppdatert og supplert. Ut fra et estimat over antall tapetfragmenter, kostnader for utstyr og hensiktsmessig bemanning ble det satt opp budsjett for prosjektet.

2.3 Anbefalingsbrev

For å synliggjøre behovet for en tilgjengelig tapetsamling, sendte vi ut forespørsel om anbefalingsbrev til 82 mottakere innenfor offentlig forvaltningsorganer, institusjoner og virksomheter som kan ha nytte av den digitaliserte samlingen. Anbefalingsbrevene blir en del av underlaget for søknader til finansiering av prosjektet.

3 Resultater

3.1 Antall tapetfragmenter

Det ble beregnet at samlingen består av omkring 9 000 tapetfragmenter. Dette er en betydelig størrelse, også i internasjonal sammenheng.

3.2 Revidert prosjektbeskrivelse og utarbeiding av budsjett

Se revidert prosjektbeskrivelse i vedlegg 1. Budsjett for prosjektet legges fram i avsnitt 9 i den oppdaterte prosjektbeskrivelsen.

3.3 Anbefalingsbrev

Se mottatte anbefalingsbrev i vedlegg 2. Vi mottok 21 anbefalingsbrev fra:

- Anno Museum
- Byantikvaren i Bergen
- Byantikvaren i Eigersund
- Byantikvaren i Fredrikstad
- Byantikvaren i Oslo
- Byantikvaren i Røros
- Bygg og Bevar
- Fylkeskommune i Agder
- Fylkeskommunen i Innlandet
- Fylkeskommunen i Rogaland
- Fylkeskommunen i Trøndelag
- Fylkeskommunen i Vestfold og Telemark
- Fylkeskommunen i Viken
- Handtryckta Tapeter i Stockholm
- Molo AS i Oslo
- Museene i Sør-Trøndelag
- Petter Dass-museet
- Romsdalsmuseet
- Teknisk Museum
- Varanger Museum
- Østfoldmuseene

4 Konklusjon

De mottatte anbefalingsbrevene har vist at det er behov for at tapetsamlingen tilgjengeliggjøres som referansesamling, både for kulturminneforvaltning, museumsinstitusjoner og private aktører.

På grunnlag av budsjettet og den reviderte prosjektbeskrivelsen er det mulig å søke finansiering for gjennomføring av prosjektet.

4.1 Videre arbeid

NIKU er i kontakt med Riksantikvaren for videre fremdrift av prosjektet, og om muligheter for finansiering fra ulike kilder.

Norsk institutt for kulturminneforskning er et uavhengig forsknings- og kompetansemiljø med kunnskap om norske og internasjonale kulturminner.

Instituttet driver forskning og oppdragsvirksomhet for offentlig forvaltning og private aktører på felter som by- og landskapsplanlegging, arkeologi, konservering og bygningsvern.

Våre ansatte er konservatorer, arkeologer, arkitekter, ingeniører, geografer, etnologer, samfunnsvitere, kunsthistorikere, forskere og rådgivere med spesiell kompetanse på kulturarv og kulturminner.

www.niku.no

NIKU Rapport 173

NIKU hovedkontor
Storgata 2
Postboks 736, Sentrum
0105 OSLO
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tønsberg
Farmannsveien 30
3111 TØNSBERG
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Bergen
Dreggsallmenningen 3
Postboks 4112, Sandviken
5835 BERGEN
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Trondheim
Kjøpmannsgata 1b
7013 TRONDHEIM
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tromsø
Framsenteret
Hjalmar Johansens gt. 14
9296 TROMSØ
Telefon: 77 75 04 00

DIGITALISERING AV TAPETSAMLINGEN

Prosjektbeskrivelse og budsjett
Oppdatert versjon 2022

Hulda Blix,
Åse Dammann

Tittel Digitalisering av tapetsamlingen Prosjektbeskrivelse og budsjett Oppdatert versjon 2022	Rapporttype/nummer NIKU Oppdragsrapport 48/2022	Publiseringsdato [Publiseringsdato]
	Prosjektnummer 1022008-02 1022278-02	Oppdragstidspunkt 2021-2022
	Forsidebilde Detalj av tapet fra Prinsensgate 18 i Oslo	
Forfatter(e) Hulda Blix, Åse Dammann	Sider 26	Tilgjengelighet Åpen
	Avdeling Konservering	

Prosjektleder Hulda Blix
Prosjektmedarbeider(e) Dagheid Berg, Åse Dammann
Kvalitetssikrer Kjersti Ellewssen

Oppdragsgiver(e) Klima- og miljødepartementet v/Riksantikvaren: Nasjonale oppgaver i 2021 og 2022. Post 3 - Metodeutvikling

Sammendrag NIKU har en stor samling av eldre tapetfragmenter, som er samlet inn i forbindelse med Riksantikvarens og NIKUs farge- og bygningsundersøkelser. Grovt anslått kan tapetsamlingen omfatte rundt 9000 tapetprøver, som skriver seg fra bygningsinteriører med et stort tidsspenn. Samlingen representerer et unikt og omfattende kulturhistorisk kildemateriale, både i nasjonal og internasjonal målestokk, som vi ønsker å bevare og tilgjengeliggjøre for forskning og praktisk bruk. Tapetfragmentene er lagret i NIKUs kjellerlokaler i Storgata 2 i Oslo og er utilgjengelige for allmenheten slik de ligger i dag. Vi ønsker å sortere, fotografere, registrere digitalt og tolke samtlige tapetfragmenter. Deretter ønsker vi å avlevere det digitale registeret, fotodokumentasjonen og den fysiske tapetsamlingen til en egnet mottakerinstitusjon, som kan innlemme registeret i sitt eget digitale arkivsystem og magasinere tapetsamlingen. Målet er at tapetsamlingen blir tilgjengelig for forskning og praktisk bruk, og at den skal bli søkbar gjennom Digitalt museum. I denne rapporten beskriver vi hvordan vi vil gjennomføre dette digitaliseringsprosjektet.

Emneord Tapet, tapetsamling, digitalisering, arkivering

Avdelingsleder

Kjersti Ellewssen

Forord

NIKU har en stor samling av eldre tapetfragmenter, som er samlet inn i forbindelse med Riksantikvarens og NIKUs farge- og bygningsundersøkelser. Grovt anslått kan tapetsamlingen omfatte rundt 9000 tapetprøver, som skriver seg fra bygningsinteriører med et stort tidsspenn.

Samlingen representerer et unikt og omfattende kulturhistorisk kildemateriale, både i nasjonal og internasjonal målestokk, som vi ønsker å bevare og tilgjengeliggjøre for forskning og praktisk bruk.

Tapetfragmentene er lagret i NIKUs kjellerlokaler i Storgata 2 i Oslo og er utilgjengelige for allmenheten slik de ligger i dag. Vi ønsker å sortere, fotografere, registrere digitalt og tolke samtlige tapetfragmenter. Deretter ønsker vi å avlevere det digitale registeret, fotodokumentasjonen og den fysiske tapetsamlingen til en egnet mottakerinstitusjon, som kan innlemme registeret i sitt eget digitale arkivsystem og magasinere tapetsamlingen. Målet er at tapetsamlingen skal bli tilgjengelig for forskning og praktisk bruk, og at den skal bli søkbar gjennom Digitalt museum. I denne rapporten beskriver vi hvordan vi vil gjennomføre dette digitaliseringsprosjektet.

Arbeidet med denne prosjektbeskrivelsen er gjennomført som en oppgave fra Riksantikvaren, finansiert gjennom tilskudd fra Klima- og miljødepartementet til gjennomføring av nasjonale oppgaver i 2021 og 2022.

NIKU, mai 2022

Hulda Blix

Innholdsfortegnelse

1	Tapetsamlingen	7
1.1	Innsamlings- og lagringshistorikk	7
1.2	Dagens situasjon	8
1.3	Digitalisering av tapetsamlingen	8
1.4	Resultat og leveranser	8
2	Tapetsamlinger i andre land	9
	Kalmar läns museum i Sverige	9
	Länsmuseet Gävleborg i Sverige	9
	Museumslandschaft Hessen Kassel i Tyskland	9
	Victoria & Albert Museum i England	9
3	Formålet med digitaliseringsprosjektet	10
3.1	Forskningspotensial	10
3.2	Praktisk bruksverdi	10
3.3	Potensielle brukere	10
4	Praktisk gjennomføring av digitaliseringsprosjektet	11
4.1	Separering av useparerte tapetlag	11
4.2	Registrering av tapetfragmentene	12
4.3	Fotografering av tapetfragmentene	12
4.4	Fysisk arkivering av tapetfragmentene	12
4.5	Faste daglige gjøremål i tilknytning til atelier-arbeidet	13
4.6	Kulturhistorisk tolkning av tapetfragmentene	13
4.7	Kompetansebehov	13
5	Faglig formidling	14
5.1	Formidling av prosessen	14
5.2	Faglig publisering	14
6	Faglig samarbeid med andre	15
6.1	Riksantikvaren	15
6.2	Mottakerinstitusjon	15
	Nasjonalmuseet	15
	Norsk Folkemuseum	15
6.3	OsloMet	16
6.4	Molo AS	16
7	Finansieringsmuligheter	17
7.1	Sparebankstiftelsen	17
7.2	Riksantikvarens tilskuddsmidler til kulturmiljøtiltak	17
7.3	Kulturrådets tilskuddsordning	17
7.4	Arkivverkets prosjekt- og utviklingsmidler til arkivformål	18
7.5	Stiftelsen UNI	18
8	Fremdriftsplan	19
9	Budsjett 2023-2025	20
9.1	Budsjettforutsetninger	20
9.2	Forklaring til budsjettpostene	21
	Prosjektledelse, fagsamarbeid, kompetanseoverføring, formidling og kvalitetssikring (post 1, 10, 15)	21
	Arbeidsoppgaver knyttet til ulike kategorier av tapetfragmenter	21
	Andre kostnader (post 5-9)	21
10	Kompetanse og bemanning	22
11	Kvalitetssikringssystemer	23
12	Referanseprosjekter	24
13	Relevant litteratur	25

1 Tapetsamlingen

NIKUs tapetsamling inneholder ca. 9000 tapetfragmenter i varierende størrelse. Samlingen er av stor kulturhistorisk betydning, både nasjonalt og internasjonalt, og den er unik i norsk sammenheng.

Tapetene i samlingen har et aldersspenn fra sent 1700-tall til 1970-tallet. De eldste fragmentene er eksklusive trykte og bemalte lerretstapeter og velurtapeter fra velstående miljøer. De fleste prøvene i samlingen er industrielt produserte tapeter fra sent 1800-tall til i dag. I tillegg til tapetprøvene omfatter samlingen også tapetbøker, ubrukte tapetruller og kopier av eldre tapeter.

Kun en liten del av samlingen er registrert og systematisert, og samlingen er derfor i dag verken tilgjengelig i sin helhet eller egnet for forskning. For å tilgjengeliggjøre tapetsamlingen, og for å bevare den for ettertiden, ønsker NIKU nå å gjennomføre en digital registrering og fotografering, samt arkivering av samtlige tapetfragmenter.

1.1 Innsamlings- og lagringshistorikk

De første tapetfragmentene ble samlet inn rundt 1920, men flesteparten er innsamlet på 1970- og 1980-tallet, hovedsakelig i forbindelse med farge- og bygningsundersøkelser gjennomført av Riksantikvaren, og senere av NIKU. I tillegg er en god del av tapetprøvene sendt inn fra antikvariske myndigheter rundt i landet, eller fra private eiere av eldre bygninger. Ettersom det har vært vanlig å tapetsere med ny tapeter over den gamle, består mye av det innsendte materialet av sammenlimte tapetfragmenter.

Samlingen var først magasinert i Riksantikvarens arkiv på Akershus festning, i kruttårnet og i arkivskuffer på atelieret. Da Riksantikvaren i 1994 flyttet til Dronningens gate 13, fulgte samlingen med dit, og da NIKU etablerte seg i Storgata 2 i 2004, ble hele samlingen flyttet og lagret i kjelleren her.

Fra 1983 til 1992 ble innkomne tapeter registrert i protokoll, med opplysninger om dato for innlevering, topografisk nummer, mottaker, lagringsplass, og innpakningsmåte. I 1987 ble ca. 10 % av samlingen sortert og registrert av konservator Jon Brønne. I 2010 ble det gjort en grovsortering og ompakking av samlingen, og i 2018 ble et lite utvalg sammenlimte fragmenter separert og merket.

Demontering av 1700-talls lerretstapet i salen på Hovin gård i 2017

Separering og merking av tapetfragmenter i NIKU i 2018

1.2 Dagens situasjon

Tapetsamlingen befinner seg i dag i et eget lagerrom i NIKUs kjellerlokaler i Storgata 2 i Oslo. Lagerrommet er nyoppusset, rent og ryddig. Store deler av tapetfragmentene ligger usortert i konvolutter, poser, pakker og ruller. Pakkene er i stor grad merket, men dokumentasjonen er mangelfull, og noen er av tapetprøvene er av ukjent opphav. En del tapeter er lagt i store arkivskuffer. Noen av tapetfragmentene er separert, mens mange av tapetprøvene består av flere sammenlimte tapetlag. Disse må separeres av konservator, før de kan registreres og digitaliseres.

1.3 Digitalisering av tapetsamlingen

Vi ønsker å lage et digitalt register som omfatter hele NIKUs tapetsamling, med foto og registreringsdata for samtlige tapetfragmenter. I forbindelse med fotograferingen og registreringen vil vi ordne den fysiske tapetsamlingen i samsvar med systematikken i det digitale registeret, slik at den fysiske samlingen blir søkbar via det digitale registeret.

Vi ønsker deretter å avlevere fotodokumentasjon og det digitale registeret til en egnet institusjon, som kan innlemme registeret i sine digitale arkivsystemer. Mottakerinstitusjonen må også ha kapasitet til å magasinere den fysiske tapetsamlingen. En slik institusjon kan for eksempel være Nasjonalmuseet eller Norsk folkemuseum. Vi ønsker at samlingen og databasen skal være åpen for å suppleres med fremtidige tapetfunn.

1.4 Resultat og leveranser

Resultatet av digitaliseringsprosjektet vil bli en referansesamling av historiske tapeter, som vil være av nasjonal og internasjonal verdi. Digitaliseringsprosjektet vil munne ut i følgende konkrete leveranser:

- En komplett Excel-liste med registreringsdata for alle tapetfragmentene
- Foto av alle tapetfragmentene, navnet i henhold til løpenummer i Excel-listen
- En fysisk tapetsamling, hvor tapetfragmentene er lagt i mapper og arkivskuffer, systematisert i henhold til løpenummer i Excel-listen
- Rapport som beskriver tapetsamlingen og prosjektgjennomføringen

To eksempler på fotograferte tapetfragmenter fra samlingen

2 Tapetsamlinger i andre land

Kalmar läns museum i Sverige

<https://www.kalmarlansmuseum.se/samlingar/vara-samlingar/veckans-tapet/>

Kalmar läns museums tapetsamling består av mer enn 1100 tapeter, som i alder strekker seg fra slutten av 1500-tallet til 1970-tallet. Fra 2006 til 2009 gjennomførte museet digitaliseringsprosjektet «Platta föremål berättar», for å tilgjengeliggjøre tapetsamlingen for allmenheten. I dag er samtlige tapetfragmenter gjennomgått, med rengjøring, beskrivelse, fotografering og digital registrering, samt magasinert på tilfredsstillende måte. I forbindelse med museets digitaliseringsprosjekt ble museets årbok for 2008 i sin helhet viet gamle tapeter. Boken fungerer i dag som oppslagsverk for alle med interesse for interiør, bygningsbevaring og kulturhistorie. I løpet av prosjektets gang presenterte museet hver uke et nytt tapet fra samlingen, som «Ukens tapet».

Länsmuseet Gävleborg i Sverige

<https://lansmuseetgavleborg.se/samlingar/foremalssamlingar/>

Länsmuseet Gävleborg har Sveriges nest største samling av tapeter. Samlingen omfatter ca. 7000 tapeter som har blitt sendt inn til museet etter et opprop i avisen Land i 1976. Samlingen gir dermed innblikk i hva folk flest har hatt på veggene.

Museumslandschaft Hessen Kassel i Tyskland

<https://museum-kassel.de/en/museums-parks-palaces/german-wallpaper-museum>

Tapetsamlingen ved Museumslandschaft Hessen Kassel i Tyskland består av ca. 23 000 tapeter, fra tidlig moderne tid til i dag. På grunnlag av den store samlingen av tapeteksempler, gir museet råd og veiledning til både privatpersoner og offentlige institusjoner, for å identifisere og rekonstruere historiske tapeter.

Victoria & Albert Museum i England

<https://www.vam.ac.uk/collections/wallpaper>

Victoria & Albert Museum i London har en stor tapetsamling som strekker seg fra 1600-tallet til vår tid. Innsamlingen av tapeter startet opp allerede fra museets grunnleggelse i 1856. På museets hjemmeside beskrives tapetene som den fattige slektningen innenfor de dekorative kunstuttrykkene, fordi tapetene har vært enkle å tildekke og erstatte, slik at de ofte har forsvunnet fra vår historiske hukommelse.

Wallpaper illustrating the Crystal Palace, manufactured by Heywood, Higginbottom & Smith, about 1853 – 55, Manchester, England

Portion of a classical 'pillar and arch' wallpaper, about 1769, England

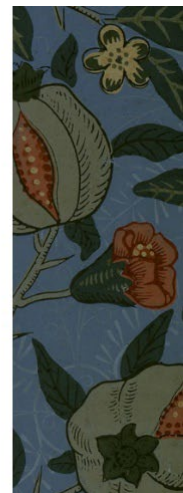

Panel of red flock wallpaper, identical in pattern with the paper formerly hung in the Queen's Drawing Room at Hampton Court Palace, about 1735, England

Portion of Lunar wallpaper, designed by Michael Clarke, manufactured by Cole & Son, 1964, England

Acanthus, wallpaper, designed by William Morris, manufactured by Jeffrey & Co., 1875, Britain

«Collection Highlights» fra nettsiden til Victoria & Albert Museum

3 Formålet med digitaliseringsprosjektet

Formålet med å digitalisere og magasinere NIKUs tapetsamling er å bevare samlingen som kilde til forskning på nasjonalt og internasjonalt nivå, og som ressurs for bygningsbevaring og for reproduksjon av eldre tapeter. Gjennom det digitale tapetregisteret vil tapetsamlingen bli gjort tilgjengelig for offentlig forvaltning, forskere, fagfolk innen restaureringshåndverk og allmenheten.

Digitalisering av tapetsamlingen vil bidra til å styrke den kunnskapsbaserte forvaltningen av kulturminner, i tråd med intensjonene i stortingsmeldingen «Nye mål i kulturmiljøpolitikken». En referansesamling med historiske tapeter vil ha positiv miljøeffekt, fordi det vil bidra til å styrke kunnskapsgrunnlaget når det gjelder bruk, ombruk, gjenbruk og transformasjon av den historiske bygningsmassen. En digitalisering av tapetsamlingen vil gjøre kunnskap om kulturarv tilgjengelig for allmenheten, og vil dermed være et virkemiddel for å skape engasjement og deltakelse hos folk flest, samt økt mulighet til å ta ansvar for egne kulturminner.

3.1 Forskningspotensial

Tapetsamlingen er et verdifullt kulturhistorisk kildemateriale til norsk og europeisk stilhistorie over et langt tidsspenn, med stort potensiale for nasjonale og internasjonale forskningsprosjekter. Samlingen kan blant annet gi viktige bidrag til å belyse hvordan norsk stilhistorie har vært påvirket av utenlandske impulser. Organisering og digitalisering av samlingen gir også muligheter for publisering i bokform. Malerikonservator og professor emeritus Jon Brønne har lenge hatt ønske om å skrive bok om norske tapeter, og en digitalisering av samlingen vil gjøre at dette blir mulig å gjennomføre.

3.2 Praktisk bruksverdi

Et allment tilgjengelig digitalt tapetregister vil være en viktig ressurs for nyproduksjon av eldre tapeter, og det vil gi tilgang på kunnskap om historisk riktige tapetvalg ved tilbakeføring av eldre interiører. Den digitaliserte tapetsamlingen vil bli en referansesamling med bruksverdi for en rekke institusjoner.

3.3 Potensielle brukere

Potensielle brukere av det digitale tapetregisteret vil være forskningsmiljøer i inn- og utland, museumssektoren, kommunal og fylkeskommunal kulturminneforvaltning, rådgivningstjenester for bygningsvern (slik som Bygg og bevar, Bygningsvernradgiver-tjenesten i Oppland, m.fl.), samt virksomheter som produserer og selger bygningsdetaljer til restaureringsformål (slik som Molo AS, Gamle trehus i Hamar, Victoria Brand Christiania Tapetverksted, m.fl.).

Tapetfragmenter fra Sophienlund i Oslo

4 Praktisk gjennomføring av digitaliseringsprosjektet

Den praktiske gjennomføringen av digitaliseringsprosjektet vil bestå i separering av sammenlimte tapetfragmenter, fotografering, registrering og kulturhistorisk tolking av tapetfragmentene, samt fysisk arkivering av tapetfragmentene.

Det er et mål at digitaliseringsprosjektet så langt som mulig blir gjennomført i en sammenhengende prosjektperiode og med en fast bemanning, for å sikre effektivitet og et mest mulig helhetlig og gjennomarbeidet resultat.

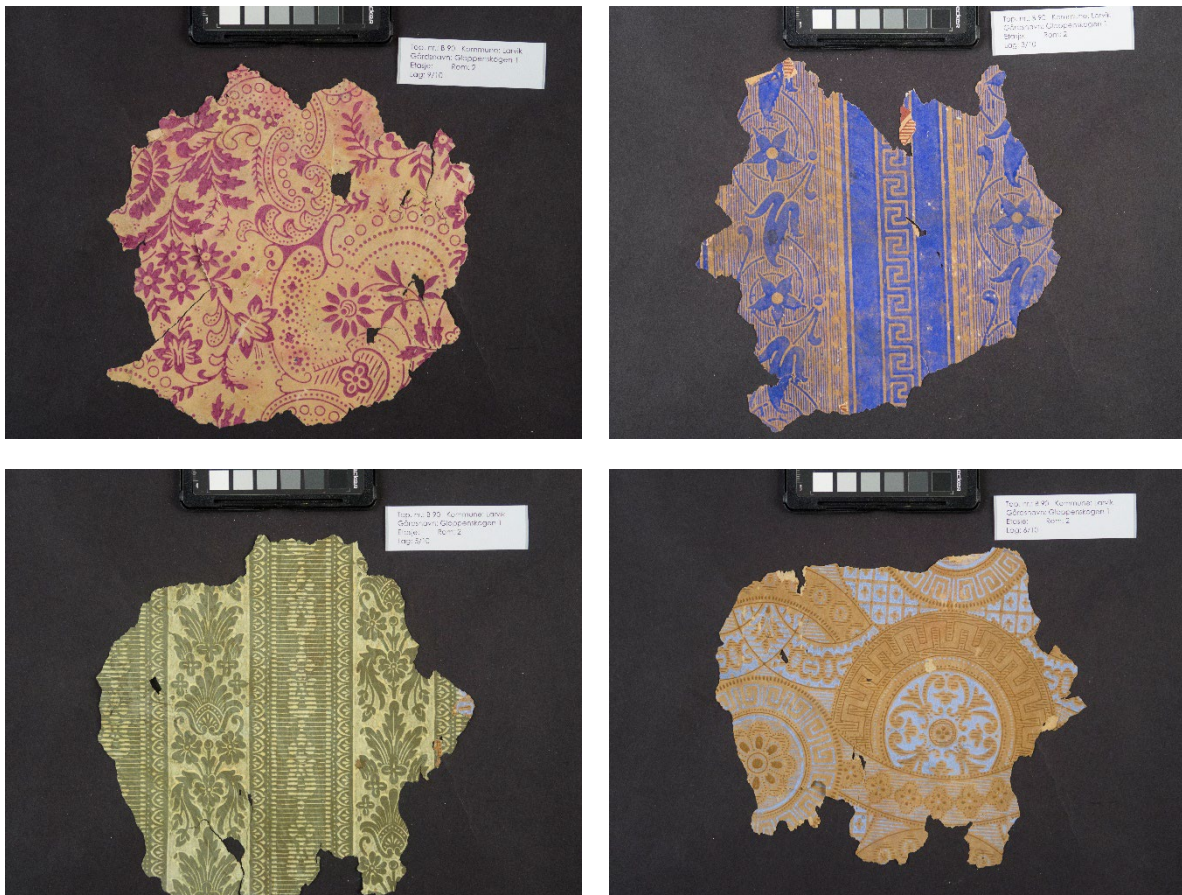
4.1 Separering av useparerte tapetlag

Mange av fragmentene består av lag-på-lag av sammenlimte tapeter fra samme vegg. Disse må separeres av konservator, med følgende fremgangsmåte:

Tapetlag av strie eller lerret trekkes av før prøven bløtlegges. Prøven legges i kar med lunkent vann (ca 37°C), og de ulike tapetene adskilles med metallspatel. For å unngå rifter og skåne dekor, kan tapetlagene trekkes av sammen med Melinex®.

Tapetene nummereres i forhold til hverandre, hvorav nr. 1 er eldste tapetlag eller bevart underlag. Avismakulering og andre mellomliggende materialer nummereres ikke, men registreres sammen med tilstøtende tapet.

Separerte lag tørkes på trekkpapir i papirtørkereol. Eventuell tørrensing utføres med svamp (WallMaster® og Wishab®), og viskelær (Cretacolor Monolith®-line), dersom overflaten er stabil.

Fire av totalt ti separerte lag med tapeter fra Gloppenskoen 1 i Larvik

4.2 Registrering av tapetfragmentene

Registreringsdata for alle tapetfragmentene vil bli innført i et Excel-skjema, med én linje for hvert tapetfragment, og med en rekke kolonner for ulike registreringsdata. Fordelen med å gjennomføre registreringen i et Excel-skjema, er at registreringsdata fra Excel-skjemaet deretter kan lastes inn i alle typer museumsdatabaser. Registreringsdata vil delvis bli innført i form av standardiserte kategorier, og delvis som fritekst. Registrering av opplysninger om tapetfragmentene vil kunne gjøres av alle prosjektmedarbeidere. Følgende kolonneoverskrifter vil bli brukt:

- Bygningsnummer
- Kommune
- Gårdsnummer
- Bruksnummer
- Adresse
- Bygning
- Etasje
- Rom
- Vegg
- Tapetlag
- Antall tapetlag
- Annen info
- Bildefil-tittel
- Dato/signatur

4.3 Fotografering av tapetfragmentene

Alle tapetfragmenter vil bli fotografert, og foto vil bli navnet med tapetfragmentets løpenummer i registreringsskjemaet (Excel). Vi vil etablere et eget prosjektkontor i NIKUs lokaler i Storgata 2 i Oslo, med fast montert fotostasjon, dedikert for denne oppgaven. Her vil alle de mindre tapetfragmentene bli fotografert. De største tapetfragmentene vil bli fotografert i NIKUs fotostudio. Alle fragmenter vil bli fotografert med målestokk og gråkort for riktig fargegjengivelse.

På denne måten vil vi oppnå at alle foto får samme høye kvalitet. Vi vil innhente profesjonelle råd om fotoutstyr, kamerainstillinger og fotografering (for eksempel fra Scandinavian Photo). Både i forkant og underveis i arbeidet vil vi diskutere fotokvalitet med mottakerinstitusjonen.

4.4 Fysisk arkivering av tapetfragmentene

De enkelte tapetfragmentene legges i omslagsmapper. Det vil bli brukt arkivmapper av syrefri kartong, og tynnere omslag av syrefritt papir inne i mappen, innkjøpt fra firmaet Arkivprodukter AS. I forkant av arbeidet vil vi diskutere arkiveringsmåte med mottakerinstitusjonen.

NIKU vil benytte fast fotostasjon til fotografering og registrering av tapetfragmentene

4.5 Faste daglige gjøremål i tilknytning til atelier-arbeidet

I forbindelse med det praktiske atelier-arbeidet som er beskrevet ovenfor (kap. 4.1 til 4.4), som skal gjennomføres i NIKUs atelier (separering, rensing, kutting, merking, fotografering, registrering og arkivering av tapetfragmentene), må det budsjetteres med tilleggs-tid til faste daglige gjøremål. Disse daglige gjøremålene omfatter rigging av utstyr, frakt av tapetfragmenter mellom lager og atelier, opprydding og vask av utstyr, faglig kvalitetssikring, m.m. Tilleggstiden til faste gjøremål i forbindelse med atelier-arbeid er lagt inn i budsjettet med 1,5 time pr dag (se budsjett i kap. 9).

4.6 Kulturhistorisk tolkning av tapetfragmentene

Registrering av opplysninger om materialer, utforming, produsent, datering og kunst- og kulturhistorisk epoke vil bli gjort i samarbeid med innleid fagkompetanse. Den kulturhistoriske tolkningen vil bli gjennomført ved besiktigelse av de fysiske tapetfragmentene, og må derfor gjennomføres før avlevering av tapetsamlingen til mottakerinstitusjonen. Følgende kolonneoverskrifter vil bli brukt:

- Materiale
- Motiv
- Farger
- Antall farger i trykket
- Bindemiddel
- Papirtype
- Trykktype
- Banebredde
- Rapportbredde
- Rapport høyde
- Datering
- Produsent
- Kunst- og kulturhistorisk epoke
- Annen info
- Dato/signatur

4.7 Kompetansebehov

Til gjennomføring av digitaliseringsprosjektet er det behov for fagpersonell med følgende bakgrunn: Konservator, fagassistent, arkitekt og kulturhistoriker (se bemanning av prosjektgruppen i kap. 10).

Tapet fra Havnegata 108 i Drammen

Tapet fra Engene 66 i Drammen

5 Faglig formidling

Vi ønsker å formidle digitaliseringsprosjektet underveis i prosjektgjennomføringen, og vi ønsker å formidle resultater av forskning med utgangspunkt i tapetsamlingen.

5.1 Formidling av prosessen

Prosjektgjennomføringen vil bli formidlet via NIKUs nettside, med løpende oppdateringer gjennom hele prosjektperioden, som for eksempel ved presentasjon av «ukens tapet». Våre samarbeidspartnere i prosjektet vil bli presentert samme sted, og samarbeidspartnerne vil kunne lenke seg til all informasjon som legges ut.

Vi vil også legge til rette for fysisk formidling av tapetsamlingen underveis i prosjektet, for eksempel med utstilling av tapetfragmenter hos mottakerinstitusjon og andre samarbeidspartnere, som Riksantikvaren og Molo AS bygningsvernbutikk.

5.2 Faglig publisering

Vi vil formidle prosjektet gjennom relevante vitenskapelige og populærvitenskapelige publiseringskanaler både nasjonalt og internasjonalt. I den forbindelse vil vi legge vekt på formidling av tapetsamlingens verdi som kildegrunnlag for forskning, og samlingens praktiske bruksverdi som grunnlag for reproduksjon av eldre tapeter.

Relevante tidsskrifter og nettsteder:

- Norske Konserver
- Meddelelser om Konservering
- Journal of the American Institute for Conservation
- Studies in Conservation
- Forskning.no
- Kunst og kultur
- Fortidsminneforeningens årbok
- Fortidsvern
- Kulturarven

Tapet fra Prinsens gate 18 i Oslo

6 Faglig samarbeid med andre

Digitalisering og magasinerings av NIKUs tapetsamling er et omfattende prosjekt, som vil forutsette flere typer faglig samarbeid. Vi ønsker et tett faglig samarbeid med Riksantikvaren gjennom prosjektperioden. Vi ønsker faglig samarbeid med en mottakerinstitusjon så tidlig som mulig i prosessen. I forbindelse med prosjektgjennomføringen ønsker vi å samarbeide med OsloMet om å utnytte prosjektets kunnskapspotensial for bibliotek- og informasjonsvitenskap. Vi ønsker å samarbeide med Molo AS bygningsvernbutikk for å løfte frem tapetsamlingens praktiske bruksverdi.

6.1 Riksantikvaren

<https://www.riksantikvaren.no/>

Vi ønsker å samarbeide med Riksantikvaren gjennom hele prosjektperioden. Med tanke på at tapetsamlingen har svært høy kulturminnefaglig verdi både i nasjonal og internasjonal sammenheng, er det viktig at Riksantikvaren, som direktorat under Klima- og miljødepartementet, med overordnet kulturminnemyndighet og ansvar for å sette i verk den nasjonale kulturminnepolitikken, får mulighet til å bidra faglig i forbindelse med digitalisering og magasinerings av tapetsamlingen.

I tillegg har Riksantikvaren et særlig eierskap til tapetsamlingen, fordi en stor del av tapetfragmentene ble innsamlet i regi av Riksantikvarens restaureringsatelier, i tiden før Riksantikvaren ble direktorat og NIKU ble skilt ut som frittstående institutt for forskning og oppdragsvirksomhet på kulturminnefeltet. Fagfeltet ble videreført i NIKU, med samme faglige tyngde som hos Riksantikvaren, og delvis også med samme bemanning som hadde gjennomført arbeidet med tapetinsamling hos Riksantikvaren.

6.2 Mottakerinstitusjon

Vi vil starte arbeidet med å finne en mottakerinstitusjon i august 2022. Vi ønsker å samarbeide med mottakerinstitusjonen gjennom hele prosjektperioden, for å finne gode løsninger både for digitalisering og fysisk magasinerings.

Mottakerinstitusjonen må ha kapasitet til å motta og forvalte både det digitale tapetregisteret og den fysiske tapetsamlingen, også med tanke på at samlingen og databasen må være åpen for å suppleres med fremtidige tapetfunn. Mottakerinstitusjonen må ha god kompetanse på forebyggende papir- og malerikonserverings, gode systemer for digitale arkiv, samt kapasitet og tilfredsstillende forhold for magasinerings av den fysiske samlingen. Etersom tapetsamlingen er hentet fra hele landet, er det viktig at mottakerinstitusjonen er en landsdekkende institusjon, slik som Nasjonalmuseet eller Norsk folkemuseum.

Nasjonalmuseet

<https://www.nasjonalmuseet.no/om-nasjonalmuseet/samlingsforvaltning/>

Nasjonalmuseet vil være egnet som mottakerinstitusjon fordi det er et landsdekkende museum med ansvar for å utvikle, forvalte, forske på, tilgjengeliggjøre og formidle Norges største samling av kunst, arkitektur og design. Ifølge Nasjonalmuseets strategi 2020-2025 har museet som mål å utvikle samlingen og forvalte den slik at den kan tilgjengeliggjøres i størst mulig grad. Videre heter det at museet har et ønske om å være en attraktiv samarbeidspartner for andre relevante forskningsmiljøer. Innunder Nasjonalmuseet ligger både Kunstindustrimuseet og Arkitekturmuseet, som en nasjonal tapetsamling tematisk hører inn under.

Norsk Folkemuseum

<https://norskfolkemuseum.no/organisasjon>

Norsk Folkemuseum vil være egnet som mottakerinstitusjon fordi museet er et landsdekkende museum med ansvar for en stor og variert samling av gjenstander, bilder og arkivalia fra hele landet. Norsk Folkemuseum er ett av Norges største konsoliderte museer og har som mål å være ledende i Norge innenfor samlingsforvaltning (Norsk Folkemuseums samlingsforvaltningsplan 2017-2020).

6.3 OsloMet

<https://www.oslomet.no/studier/studieoversikt>

I forbindelse med digitalisering av tapetsamlingen ønsker NIKU å legge til rette for et samarbeidsprosjekt med OsloMet om praksisplass for studenter. Praksisplassen vil gi studentene praktisk innsikt i digitalisering og formidling. OsloMet har vært positive til dette, men ønsker først å delta når prosjektet har kommet ordentlig i gang.

Ettersom studentene på Bibliotek- og informasjonsvitenskap ikke har praksis i høstsemesteret, kan det være aktuelt med praksisplass hos NIKU fra våren 2023. Praksisen vil omfatte praktisk deltakelse i digitaliseringsprosjektet, og dermed innebære noe arbeidsavlastning for NIKU.

OsloMet har gitt uttrykk for at digitaliseringsprosjektet i første omgang kunne være et interessant case for en studentgruppe på bachelorstudiet Bibliotek- og informasjonsvitenskap i emnet Praktisk prosjektstyring, og at et slikt case-studium kunne være aktuelt også før finansiering av prosjektet er på plass. NIKU vil fortsette samtalen med OsloMet i 2022.

6.4 Molo AS

<https://www.moloas.com/>

Bygningsvernbutikken Molo AS har uttalt interesse for å få reproduisert eldre tapeter. Butikken selger bygningsdetaljer til restaurering av eldre hus og interiører, blant annet tapeter. Molo AS forhandler, og setter selv i produksjon bygningsartikler fra tidligere stilperioder. Sortimentet i butikken dekker de fleste stilperioder fra slutten av 1700-tallet og frem til 1970.

Firmaet ble startet i 2003 og har hatt butikklokaler på Frogner i Oslo fra 2010. Molo AS har levert produkter både til privatpersoner og offentlige prosjekter og museer, med Riksantikvaren, NIKU, Byantikvaren eller fylkeskonservator involvert, og firmaet kan vise til en lang rekke relevante referanseprosjekter.

I tillegg til å være en aktuell initiativtaker til å få reproduisert tapeter ut ifra eldre tapetfragmenter, kan butikklokalet til Molo AS på Frogner i Oslo være et godt egnet sted for å formidle arbeidet med digitaliseringsprosjektet og tapetsamlingen til aktuelle brukergrupper.

Tapetfragment fra Havnegata 108 i Drammen

7 Finansieringsmuligheter

NIKU har ikke egne midler til å finansiere prosjektet, og vi vil derfor søke ekstern finansiering til gjennomføring av digitaliseringsprosjektet. Vi vil starte arbeidet med å søke finansiering av prosjektet i august 2022. Vi har så langt vurdert følgende mulige finansieringskilder:

Klima- og miljødepartementet (KLD) gjennom Riksantikvarens tilskuddsmidler til kulturmiljøtiltak

Kultur- og likestillingsdepartementet (KUD) gjennom:

- Kulturrådets tilskuddsordning
- Arkivverkets prosjekt- og utviklingsmidler til arkivformål

Privat finansiering:

- Sparebankstiftelsen
- Stiftelsen UNI

7.1 Sparebankstiftelsen

Søknadsfrist: Løpende

NIKUs søknad kan falle inn under to av formålsområdene som Sparebankstiftelsen støtter:

- Kunst og kultur – tiltak som styrker arenaene hvor publikum møter kunsten
- Nærmiljø og kulturarv – tiltak som formidler historie og viderefører tradisjoner

7.2 Riksantikvarens tilskuddsmidler til kulturmiljøtiltak

Søknadsfrist: Søknader blir behandlet fortløpende.

Riksantikvarens tilskuddsmidler «Tilskudd til verdiskapingsarbeid på kulturminneområdet» gir tilskudd til prosjekter der offentlige og private aktører inngår forpliktende samarbeid om:

- formidling og tilrettelegging for bærekraftig bevaring og bruk
- kompetanseutvikling, nettverk og samarbeid
- nærings-, steds- og lokalsamfunnsutvikling

Dette prosjektet oppfyller særlig følgende formål for tilskuddsordningen:

- bidrar til ny kunnskap, læring, strategisk og faglig utvikling

7.3 Kulturrådets tilskuddsordning

Søknadsfrist: Ligger ikke ute nå – søknadsskjema blir tilgjengelig en måned før neste søknadsfrist.

Kulturrådets tilskuddsordning har et program som heter «Digitalisering - mangfold, dialog og samarbeid». Tilskuddsordningen er rettet mot museer og museumsnettverk. Programmet «Digitalisering - mangfold, dialog og samarbeid» skal bidra til:

- et økt mangfold av brukere som engasjeres i møte med museene, med styrking av opplevelser og kunnskap gjennom anvendelse av digitale tjenester
- effektiv digitalisering av tredimensjonale samlinger og handlingsbåren kunnskap, basert på utprøvde arbeidsmetoder

Digitalisering av tapetsamlingen faller innenfor følgende tildelingskriterium:

- Prosjekter som sikrer og sørger for tilgang til kunnskap om materiell og immateriell kunst-, kultur- og naturarv for dagens og fremtidige generasjoner

7.4 Arkivverkets prosjekt- og utviklingsmidler til arkivformål

Søknadsfrist: 1. oktober 2022

Arkivverket forvalter prosjekt- og utviklingsmidler til arkivformål. Målgruppen er offentlige og private institusjoner som bevarer, tilgjengeliggjør og formidler arkiv, slik som arkivinstitusjoner, museer, bibliotek, kommuner og fylkeskommuner. Andre som ønsker å bevare og tilgjengeliggjøre arkiv kan også søke, som for eksempel private bedrifter og organisasjoner. Tilskudd gis til enkeltaktiviteter, til landsomfattende eller regionale samarbeidstiltak og til utvikling av fellesløsninger. I søknadsprosessen legges det til rette for dialog og mulighet for samordning mellom flere aktører om større og mer omfattende initiativ. I 2021 skulle midlene bli tildelt aktiviteter som:

- er knyttet til digitalt materiale og/eller til digital tilgjengeliggjøring
- tilrettelegger for mer effektiv formidling og forskning
- kommer mange til gode og fremmer samarbeid og helhet
- er nytenkende og/eller tar i bruk ny teknologi

Søknadene skal inneholde beskrivelse av målet med arbeidet, samt konkrete gevinster for ulike målgrupper i eller utenfor arkivsektoren. Det vil bli vektlagt at prosjektet det søkes støtte til underbygger og bidrar til å nå FNs bærekraftsmål og Regjeringens krafttak for mangfold. Det er en styrke om søkerne kan dokumentere egenfinansiering.

Initiativ som får støtte, skal gjennomføres som åpne prosesser som kan stimulere til faglige diskusjoner og engasjement. Arbeidet skal bidra til kunnskapsutvikling og verdiskaping, og gjennomføres slik at resultatene kommer mange til gode. Det forutsettes at bevarte arkiv tilgjengeliggjøres på Arkivportalen og i Digitalarkivet eller tilsvarende nasjonale fellesløsninger.

7.5 Stiftelsen UNI

Søknadsfrist: Søknadene behandles løpende på seks årlige styremøter.

Stiftelsen UNI er en stiftelse med ideelt formål å fremme allmenntilgjengelig virksomhet innen skadevern og miljøvern, for derved å bidra til en trygg utvikling i det norske samfunnet. Stiftelsens bidrag skal i første rekke være økonomisk støtte til prosjekter og påskjønnelse til institusjoner og enkeltpersoner. Følgende formål faller normalt utenfor UNI-stiftelsens prioriteringer: Drift, lønn, reiseutgifter og tradisjonell veldedighet, eget erverv, kostnader til dugnad, med mindre kostnadene kan utgiftsføres, samt prosjekter som allerede er igangsatt eller gjennomført før innsendt søknad.

Tapetfragment fra Berg Kragerø museum

Tapetfragment fra Skovly i Drøbak

8 Fremdriftsplan

Prosjektet er planlagt gjennomført i perioden 2023 til 2025. Forprosjektet blir gjennomført i 2022. De ulike arbeidsoppgavene er planlagt gjennomført etter følgende fremdriftsplan:

Første år (2023) vil en NIKU-ansatt fagassistent fotografere, registrere og arkivere 3000 tapetfragmenter som allerede er separert, mens to innleide konsulenter vil separere og merke 1100 sammenlimte fragmenter, og rense, kutte og merke 4500 fragmenter fra tapetruller og tapetbøker.

Andre år (2024) vil en NIKU-ansatt fagassistent fotografere, registrere og arkivere 3100 ferdig separerte tapetfragmenter, mens to innleide konsulenter vil gjennomføre kulturhistorisk vurdering av 4600 fragmenter.

Tredje år (2025) vil en NIKU-ansatt fagassistent fotografere, registrere og arkivere 3000 ferdig separerte tapetfragmenter, mens to innleide konsulenter vil gjennomføre kulturhistorisk vurdering av 4500 fragmenter.

En NIKU-ansatt konservator vil stå for prosjektledelse, fagsamarbeid, kompetanseoverføring, faglig formidling og kvalitetssikring. Kompetanseoverføring, og faglig formidling vil skje gjennom hele prosjektperioden. Samarbeid med OsloMet er planlagt de to første årene. Digitaliseringsprosjektet vil bli avsluttet med en rapport, og med fysisk og digital overlevering av samlingen til mottakerinstitusjon.

Oppgave	Bemanning	2022	2023	2024	2025
Forprosjekt	NIKU konservator				
Separerte fragmenter (fotografere, registrere, arkivere)	NIKU fagassistent		3000 fragmenter	500 fragmenter	
Useparerte fragmenter (separere, merke)	Innleid konsulent		1100 fragmenter		
Useparerte fragmenter (fotografere, registrere, arkivere)	NIKU fagassistent			1100 fragmenter	
Tapetruller, tapetbøker (rense, kutte, merke)	Innleid konsulent		4500 fragmenter		
Tapetruller, tapetbøker (fotografere, registrere, arkivere)	NIKU fagassistent			1500 fragmenter	3000 fragmenter
Separerte og useparerte (kulturhistorisk vurdering)	Innleid konsulent			4600 fragmenter	
Tapetruller, tapetbøker, mm (kulturhistorisk vurdering)	Innleid konsulent				4500 fragmenter
Kompetanseoverføring	NIKU konservator				
Faglig formidling	NIKU konservator				
Samarbeid med OsloMet	NIKU konservator				
Overlevering til mottakerinstitusjon	NIKU konservator				
Prosjektrapportering	NIKU konservator				

Tapet fra Rådhusgaten 12 i Oslo

9 Budsjett 2023-2025

9.1 Budsjettforutsetninger

Det er budsjettert med en årlig prisøkning på 4 % for timepriser, og en årlig prisøkning på 3 % for andre kostnader, med utgangspunkt i 2022-priser.

I budsjettet er det beregnet et tillegg på 1,5 time daglig til faste gjøremål i forbindelse med arbeidet med separering, rensing, kutting, merking, fotografering, registrering og arkivering av tapetfragmentene (post 2, 3, 4, 11, 12, 13, 16)

		Timepris:					1 380	980			
Post	År 2023	Bemanning	Enheter	Enhetspris	Min. pr enhet	Antall timer	Timekostnad	Timekostnad	Annen kostnad	NOK eks mva	
1	Prosjektledelse, fagsamarbeid, kompetanseoverføring, formidling, kvalitetssikring	NIKU konservator				350	483 000			483 000	
2	Separerte fragmenter (fotografere, registrere, arkivere)	NIKU fagassistent	3 000		10	625		612 500		612 500	
3	Useparerte fragmenter (separere, merke)	Innleid konsulent	1 100		13	298		291 958		291 958	
4	Tapetruller, tapetbøker (rense, kutte, merke)	Innleid konsulent	4 500		10	938		918 750		918 750	
5	Fotoutstyr		1	15 000					15 000	15 000	
6	Fotokonsulent		1	5 000					5 000	5 000	
7	Omslag m/én klaff A2 (250 stk pr pakke)		36	16 340					588 240	588 240	
8	Omslag museumspapir A2 (500 stk pr pakke)		18	7 720					138 960	138 960	
9	Skadedyrsikring lagerrom		1	10 000					10 000	10 000	
Sum						2 210	483 000	1 823 208	757 200	3 063 408	
		Timepris:					1 435	1 019			
Post	År 2024	Bemanning	Enheter	Enhetspris	Min. pr enhet	Antall timer	Timekostnad	Timekostnad	Annen kostnad	NOK eks mva	
10	Prosjektledelse, fagsamarbeid, kompetanseoverføring, formidling, kvalitetssikring	NIKU konservator				350	502 320			502 320	
11	Separerte fragmenter (fotografere, registrere, arkivere)	NIKU fagassistent	500		10	104		106 167		106 167	
12	Useparerte fragmenter (fotografere, registrere, arkivere)	NIKU fagassistent	1 100		10	229		233 567		233 567	
13	Tapetruller, tapetbøker (fotografere, registrere, arkivere)	NIKU fagassistent	1 500		10	313		318 500		318 500	
14	Separerte og useparerte (kulturhistorisk vurdering)	Innleid konsulent	4 600		5	383		390 693		390 693	
Sum						1 379	502 320	1 048 927		1 551 247	
		Timepris:					1 493	1 060			
Post	År 2025	Bemanning	Enheter	Enhetspris	Min. pr enhet	Antall timer	Timekostnad	Timekostnad	Annen kostnad	NOK eks mva	
15	Prosjektledelse, fagsamarbeid, kompetanseoverføring, formidling, kvalitetssikring	NIKU konservator				250	373 152			373 152	
16	Tapetruller, tapetbøker (fotografere, registrere, arkivere)	NIKU fagassistent	3 000		10	625		662 480		662 480	
17	Tapetruller, tapetbøker, mm (kulturhistorisk vurdering)	Innleid konsulent	4 500		5	375		397 488		397 488	
Sum						1 250	373 152	1 059 968		1 433 120	
2023-2025						Timer totalt	Timekostnad	Timekostnad	Annen kostnad	NOK eks mva	
Totalt						4 840	1 358 472	3 932 103	757 200	6 047 775	

9.2 Forklaring til budsjettpostene

Prosjektledelse, fagsamarbeid, kompetanseoverføring, formidling og kvalitetssikring (post 1, 10, 15)

- Prosjektledelse: Administrasjon og koordinering av fremdrift og prosjektdeltakere
- Fagsamarbeid: Samarbeid og dialog underveis med Riksantikvaren, mottakerinstitusjonen, OsloMet og brukerinstitusjoner
- Kompetanseoverføring: Kunnskapsoverføring av metode og kulturhistoriske vurderinger, for å sikre at kompetansen på innsamling, bevaring og klassifisering av tapeter videreføres i NIKU
- Formidling: Formidling av digitaliseringsprosjektet og arbeidsprosessen gjennom relevante publiseringskanaler
- Kvalitetssikring: Løpende kvalitetssikring av arbeidsprosesser og resultater

Arbeidsoppgaver knyttet til ulike kategorier av tapetfragmenter

Tapetsamlingen består av følgende kategorier av tapetfragmenter:

- Ca. 3500 tapetfragmenter som er separert og delvis sortert
- Ca. 1100 useparerte fragmenter
- Ca. 4500 tapetprøver i form av tapetruller og tapetbøker

Det knytter seg ulike arbeidsoppgaver til disse tre kategoriene av tapetfragmenter, og både tidsbruk og bemanning er ulik for de ulike arbeidsoppgavene knyttet til kategoriene. I budsjettet er derfor arbeidsoppgavene inndelt i seks separate budsjettposter. Tidsbruk pr tapetfragment og timepris for ulik bemanning er beregnet individuelt for hver av disse seks budsjettpostene:

Post	Tapet-kategorier	Arbeidsoppgaver	Min. pr fragment	Bemanning
2	Separerte fragmenter	Fotograferere, registrere, arkivere	10	NIKU fagassistent
3	Useparerte fragmenter	Separere, merke	13	Innleid konsulent
4	Tapetruller, tapetbøker	Rense, kutte, merke	10	Innleid konsulent
11	Separerte fragmenter	Fotograferere, registrere, arkivere	10	NIKU fagassistent
12	Useparerte fragmenter	Fotograferere, registrere, arkivere	10	NIKU fagassistent
13	Tapetruller, tapetbøker	Fotograferere, registrere, arkivere	10	NIKU fagassistent
14	Separerte fragmenter	Kulturhistorisk vurdering	5	Innleid konsulent
14	Useparerte fragmenter	Kulturhistorisk vurdering	5	Innleid konsulent
17	Tapetruller, tapetbøker	Kulturhistorisk vurdering	5	Innleid konsulent

I forbindelse med det praktiske arbeidet med separering, rensing, kutting, merking, fotografering, registrering og arkivering av tapetfragmentene, som skal gjennomføres i NIKUs atelier, er det lagt inn i budsjettet et daglig tillegg på 1,5 time til faste gjøremål (post 2, 3, 4, 11, 12, 13 og 16). Tillegget på 1,5 time omfatter rigging av utstyr, frakt av tapetfragmenter mellom lager og atelier, opprydding og vask av utstyr, faglig kvalitetssikring, m.m. Tillegget på 1,5 time til faste daglige gjøremål er *ikke* beregnet for arbeidsoppgaver knyttet til den kulturhistoriske vurderingen av tapetfragmentene (post 14 og 17).

Andre kostnader (post 5-9)

- Fotoutstyr: Innkjøp av utstyr til fast fotostasjon til fotografering av ca. 9000 tapetfragmenter
- Fotokonsulent: Bistand til montering av fast fotostasjon og veiledning før oppstart
- Omslag m/én klaff A2 (250 stk pr pakke): Arkivutstyr til fysisk tapetsamling. Størrelse og kvalitet vil bli bestemt i samråd med mottakerinstitusjon.
- Omslag museumspapir A2 (500 stk pr pakke): Arkivutstyr til fysisk tapetsamling. Størrelse og kvalitet vil bli bestemt i samråd med mottakerinstitusjon.
- Skadedyrsikring lagerrom: Engangstiltak før oppstart av arbeidet

10 Kompetanse og bemanning

NIKU er et tverrfaglig kompetansesenter som driver forskning, utvikling og oppdragsvirksomhet på kulturminnefeltet for kulturminneforvaltningen og andre relevante brukere og aktører i samfunnet. NIKU leverer forskning og utredninger knyttet til kulturarv og kulturmiljø i en landskaps- og samfunnsmessig kontekst, slik det inngår i samfunnsutvikling, planlegging og forvaltning.

Av spesiell betydning for dette prosjektet er NIKUs rolle som et uavhengig forsknings- og kompetansemiljø for norske og internasjonale kulturminner, og at instituttet fokuserer på kulturminner og kulturmiljøer som et aktivum for samfunnet. Avgjørende for prosjektet er NIKUs kompetanse på historiske interiører, tapeter og veggdekor. NIKU har bred forskerkompetanse på dette fagfeltet og et nasjonalt og internasjonalt nettverk knyttet til forskning på historiske materialer og metoder. Prosjektet vil bli bemannet med høyt kvalifisert personell som har bred og relevant erfaring på fagfeltet.

NIKU har god gjennomføringsevne til oppfyllelse av prosjektet. NIKUs brede faglige profil og gjennomsnittlige bemanning på ca. 80 personer de siste årene sikrer en fleksibel tilpasning, og at prosjektet vil bli sluttført innenfor planlagte tidsrammer.

Følgende NIKU-ansatte vil delta i prosjektet:

Hulda Blix vil være prosjektleder, med ansvar for forarbeid, gjennomføring og slutføring av digitalisering og arkivering av tapetsamlingen, og hun vil ha det overordnede ansvaret for fagsamarbeid, kompetanseoverføring, formidling og kvalitetssikring. Blix er fargeundersøker og monumentalkunst-konservator i NIKU. Hennes hovedarbeidsområde er farge- og bygningsarkeologiske undersøkelser av interiør og eksteriør. Hun har tidligere arbeidet med fargeundersøkelser i København og som skulpturkonservator i Oslo kommunes kunstsamling.

Dagheid Berg vil følge opp arbeidet med separering, rensing, kutting, merking, fotografering, registrering og arkivering av tapetfragmentene. Berg er malerikonservator i NIKU og har jobbet med tapetsamlingen i løpet av de senere årene. Hennes fagområde er konservering av lerretsmaleri, bemalt tre og kirkekunst, hun har omfattende erfaring med rens og retusjering og har utvidet utdanning innen kjemi. Berg har tidligere arbeidet som malerikonservator ved Sørlandets Kunstmuseum, Bergen museum, De kulturhistoriske samlinger og Riksutstillinger.

Lars Jacob Hvinden-Haug vil bidra med stilhistorisk og arkitekturhistorisk kompetanse i forbindelse med kulturhistorisk vurdering av tapetfragmentene. Hvinden-Haug er dr.ing. sivilarkitekt MNAL og forsker i NIKU. Han har bred erfaring med bygningsarkeologiske undersøkelser og kartlegging av kulturminneverdier fra alle perioder. Han har gjennom mange år arbeidet med norsk arkitekturhistorie i en internasjonal kontekst og på bakgrunn av samfunnsmessige sammenhenger.

Ase Dammann vil være prosjektmedarbeider med ansvar for oppfølging av den digitale registreringen og systematisering av foto og data. Dammann er etnolog og jurist og har omfattende erfaring med fotodokumentasjon og systematisering av store datasett, som prosjektleder for Riksantikvarens miljøovervåkingsprogram for eldre og verneverdige bygninger i perioden 2010-2020.

NIKU fagassistent vil gjennomføre arbeidet med fotografering av tapetfragmentene, digital registrering av data, samt fysisk arkivering av tapetfragmentene.

Vi vil benytte følgende innleide konsulentbistand i prosjektet:

Jon Brønne (konsulentfirma Vel Bevert, org.nr. 980 675 653) vil arbeide med separering og merking av sammenlimte tapetfragmenter, rensing, kutting og merking av tapetprøver fra tapetruller og bøker, og kulturhistorisk vurdering av tapetfragmentene. Brønne er malerikonservator og tidligere seniorforsker i NIKU og professor II ved Institutionen för kulturvård, Göteborgs universitet. Før NIKU ble opprettet arbeidet Brønne i 26 år ved Riksantikvarens restaureringsatelier, hvor han ledet konserveringsatelieret i perioden 1982-1993. Av særlig betydning for dette prosjektet er Brønnes

mangeårige arbeid med undersøkelser, konservering, separering, rekonstruksjon og arkivering av tapeter, samt førstehånds kjennskap til NIKUs tapetsamling.

Brit Heggenhougen (konsulentfirma Brit Heggenhougen, org.nr. 924 609 419) vil arbeide med separering og merking av sammenlimte tapetfragmenter, rensing, kutting og merking av tapetprøver fra tapetruller og bøker, og kulturhistorisk vurdering av tapetfragmentene. Heggenhougen er malerikonservator og tidligere ansatt hos Riksantikvaren og NIKU, hvor hun arbeidet med konservering og restaurering av polykrom skulptur, lerrets- og papirtapeter, bemalt dekor på mur og tre, samt fargeundersøkelser av bygninger. Av særlig betydning for dette prosjektet er Heggenhougens mangeårige arbeid med undersøkelser, konservering, separering, rekonstruksjon og arkivering av tapeter, samt førstehånds kjennskap til NIKUs tapetsamling.

Foto-konsulent vil bli innleid for å gi råd og bistå med å rigge fast fotostasjon for fotografering av de mindre tapetfragmentene.

11 Kvalitetssikringssystemer

NIKU har godt innarbeidete og velfungerende styringssystemer for kvalitetssikring av arbeidsprosesser og ytelser som skal leveres. Kvalitetssikringen omfatter både prosjektetablering, prosjektgjennomføring og prosjektavslutning. Alle faglige leveranser blir kvalitetssikret ved egen- og sidemannskontroll og deretter godkjent av avdelingsleder. Leveranser av administrativ art blir kvalitetssikret ved egen- og sidemannskontroll og godkjent av prosjektleder.

NIKU har godt innarbeidete rutiner for kalibrering av faglige vurderingskriterier. Kvalitetssikring av kulturminnefaglige vurderinger skjer ved jevnlig gjennomgang og diskusjon av resultater i løpet av prosjektperioden. På denne måten sikrer vi at like og korrekte kriterier legges til grunn for de kulturminnefaglige vurderingene av alle prosjektdeltakere og gjennom hele prosjektgjennomføringen.

NIKU har godt innarbeidete HMS-rutiner. Vi arbeider systematisk for å oppfylle kravene i helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen og tilfredsstiller kravene i forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheten (internkontrollforskriften). I dette prosjektet vil vi ta særlig hensyn til at fargepigmentene i tapetfragmentene i noen tilfeller kan inneholde helseskadelige stoffer.

NIKU har godt innarbeidete rutiner for datasikkerhet.

Tapet fra Kockegården i Tønsberg

12 Referanseprosjekter

Vi viser til følgende relevante referanseoppdrag gjennomført av NIKU i løpet av de siste fem årene:

Oppdrag	Store Milde, Fana, Bergen
	Detaljert forslag til hvordan lerretstrekkene med figur- og dekormalte flater i Regence-salen og Rokokkosalen kan behandles. Lerretstrekkenes og takmalerienes materielle utforming og tilstand beskrives gjennom foto og tekst. Skjematisk dokumentasjon av tilstand.
Relevans	Oppdrag som omfatter konservering og registrering av gamle tapeter
Oppdragsgiver	Nord- og Midthordland Høgskulelag
Kontakt oppdragsgiver	Tore Haltli
e-post oppdragsgiver	rektor@fanafolk.no
Bemanning i NIKU	Barbro Wedvik, Tone Olstad
Kontraktssum eks mva	NOK 163 000 eks mva
Oppdragsperiode	2021

Oppdrag	Villa Stenersen, Oslo
	Fargeundersøkelse av utvalgte interiøroverflater i forbindelse med betongrehabilitering i Villa Stenersen (Arne Korsmo, 1939). Opprinnelig fargelag og tapet i fire rom ble kartlagt og dokumentert. Prøver av tapetene ble demontert og overlevert oppdragsgiver for videre bevaring og eventuell rekonstruksjon.
Relevans	Oppdrag som omfatter konservering og registrering av gamle tapeter
Oppdragsgiver	Statsbygg
Kontakt oppdragsgiver	Melanie Bjørklund
e-post oppdragsgiver	melanie.bjorklund@statsbygg.no
Bemanning i NIKU	Hulda Blix, Brit Heggenhougen
Kontraktssum eks mva	NOK 72 000 eks mva
Oppdragsperiode	2020

Oppdrag	Stiftsgården, Trondheim
	Behandling av ett av J. C. C. Michaelsens store lerretsmalerier i spisesalen i Stiftsgården. Arbeidet ble utført på stedet og innebar smussrens, fjerning av fenniss, refernissering, kitting og retusjering. De øvrige to lerretsmaleriene ble behandlet av NIKU i 2017 og 2018.
Relevans	Oppdrag som omfatter konservering og registrering av gamle tapeter
Oppdragsgiver	Statsbygg Midt-Norge
Kontakt oppdragsgiver	Tore Høiem
e-post oppdragsgiver	tore.hoiem@statsbygg.no
Bemanning i NIKU	Karen Mengshoel, Dagheid Berg, m.fl.
Kontraktssum eks mva	NOK 347 000 eks mva
Oppdragsperiode	2019-2020

Oppdrag	Hovin gård, Ullensaker
	NIKU har behandlet himlingen, brystningen, listverket og tapetet i salen i første etasje. Salen ble bygd om og innredet i 1762. NIKUs arbeid i salen innebar blant annet rensing, planering, dublering og reparasjoner av skader på et 1700-talls lerretstapet.
Relevans	Oppdrag som omfatter konservering og registrering av gamle tapeter
Oppdragsgiver	Halvor og Kari Tangen (eiere av Hovin gård)
Kontakt oppdragsgiver	Halvor Tangen
Telefon oppdragsgiver	970 12 318
Bemanning i NIKU	Brit Heggenhougen, Dagheid Berg, m.fl.
Kontraktssum eks mva	NOK 2 627 000 eks mva
Oppdragsperiode	2017

Oppdrag	Status for verneverdige kulturminner
	Riksantikvarens miljøovervåkingsprogram for eldre og verneverdige bygninger. Oppdraget omfattet kontrollregistrering i felt av ca 6 500 bygninger i 10 kommuner. Alle bygninger ble fotografert og tilstandsregistrert, og foto og registreringsdata ble systematisert og analysert i Excel, for å identifisere endringsmønstre, tendenser og trusler for bygningsarven. Formålet med programmet er å gi Riksantikvaren kunnskapsgrunnlag for å kunne rapportere og styre i tråd med nasjonale mål for kulturminneforvaltningen.
Relevans	Stort registreringsoppdrag, med tilhørende fotodokumentasjon. Systematisering av et omfattende dataregister i Excel.
Oppdragsgiver	Riksantikvaren
Kontakt oppdragsgiver	Leidulf Mydland
e-post oppdragsgiver	leidulf.mydland@ra.no
Bemanning i NIKU	Åse Dammann, m.fl.
Kontraktssum eks mva	NOK 9 800 000 eks mva
Oppdragsperiode	2015-2020

13 Relevant litteratur

Broström, Ingela og Elisabet Stavenow-Hidemark: Tapetboken. Papperstapeten i Sverige. Byggförlaget, Sverige 2004

Gyllenläder och arseniktapeter. 400 år av tapeter från Kalmar län. Kalmar läns museum, Kalmar läns hembygdsförbund, Sverige 2008

Klima- og miljødepartementet: Nye mål i kulturmiljøpolitikken. Stortingsmelding 16 (2019-2020)

Sabine Thümmeler: Die Geschichte der Tapete. Raumkunst aus Papier. Wolfratshausen, Tyskland 1998

Norsk institutt for kulturminneforskning er et uavhengig forsknings- og kompetansemiljø med kunnskap om norske og internasjonale kulturminner.

Instituttet driver forskning og oppdragsvirksomhet for offentlig forvaltning og private aktører på felter som by- og landskapsplanlegging, arkeologi, konservering og bygningsvern.

Våre ansatte er konservatorer, arkeologer, arkitekter, ingeniører, geografer, etnologer, samfunnsvitere, kunsthistorikere, forskere og rådgivere med spesiell kompetanse på kulturarv og kulturminner.

www.niku.no

NIKU Oppdragsrapport 48/2022

NIKU hovedkontor
Storgata 2
Postboks 736
Sentrum
0105 OSLO
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tønsberg
Farmannsveien 30
3111 TØNSBERG
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Bergen
Dreggsallmenningen 3
Postboks 4112
Sandviken
5835 BERGEN
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Trondheim
Kjøpmannsgata 1b
7013 TRONDHEIM
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tromsø
Framsenteret
Hjalmar Johansens
gt. 14
9296 TROMSØ
Telefon: 77 75 04 00

Norsk institutt for kulturminneforskning
NIKU Hovedkontor
Storgata 2
Postboks 736 Sentrum
0105 OSLO

Deres ref.:

Deres dato:

Vår ref.: 22/00115-2

Vår dato: 03.06.2022

Anbefalingsbrev: Digitalisering av tapetsamling

NIKU planlegger et prosjekt med å digitalisere og tilgjengeliggjøre sin tapetsamling på ca. 9 000 tapetfragmenter. Samlingen av tapetfragmenter representerer et unikt og omfattende kulturhistorisk kildemateriale.

Med dette prosjektet ønsker de å bevare og systematisere tapetsamlingen som referansesamling for forskning, offentlig forvaltning, fagfolk innen restaureringshåndverk og allmenheten, som bidrag til en kunnskapsbasert forvaltning.

Anno museum mener dette er et viktig arbeid fr å sikre et referansemateriale for forskning på eldre tapetinteriører. Dette vil også skape et kunnskapsgrunnlag for å sette i stand, restaurere og tilbakeføre interiører i fredete og museale bygninger.

Om det omsøkes finansiering til dette prosjektet vil Anno Museum gi vår anbefaling

Med vennlig hilsen

Sven Inge Sunde
Adm. Dir.
Anno museum AS

Sander Solnes
Faglig leder konservering
Anno museum AS

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ikke håndskrevet signatur.

BERGEN
KOMMUNE

BYRÅDSAVDELING FOR KLIMA,
MILJØ OG BYUTVIKLING
Byantikvaren

STIFTELSEN NORSK INSTITUTT FOR
KULTURMINNEFORSKNING
Postboks 736 Sentrum

0105 OSLO

Vår referanse: 2022/61832-2
Saksbehandler: Endre Leivestad
Dato: 14. juni 2022
Deres ref.: Hulda Blix

Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU) Anbefaling av søknad om støtte fra Kulturminnefondet til etablering av digital tapetsamling

NIKU ønsker å digitalisere og tilgjengeliggjøre sin tapetsamling på ca. 9 000 tapet-fragmenter. Samlingen omfatter et unikt kulturhistorisk kildemateriale, som er verdifull som referansesamling til forskning og forvaltning.

Byantikvaren i Bergen vil ha nytte av en slik samling i arbeidet med å identifisere og datere historiske bygninger og i forbindelse med veiledning / rådgivning for tiltakshavere/eiere som ønsker å tilbakeføre interiør på eldre bygninger. Vi anbefaler derfor en søknad om støtte til det aktuelle formålet. Om en søknad tilgodeses med økonomisk støtte er imidlertid ikke opp til oss – de ansatte ved finansieringskildene gjør sine egne vurderinger og prioriteringer.

Med hilsen
Byantikvaren

Johanne Elisabeth Gillow - Byantikvar
Endre Leivestad - spesialrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk.

From: [Tina Tønnessen](#)
To: [Blix, Hulda](#)
Cc: [NIKU arkiv - resepsjon](#)
Subject: SV: NIKUs digitalisering av tapetsamling - forespørsel om anbefalingsbrev
Date: torsdag 22. desember 2022 09:42:15
Attachments: [image001.png](#)

Hei .

Jeg skrev denne i mai, men den ble liggende usendt i epostarkivet mitt. Beklager det.

Som tidligere byantikvar i Eigersund kommune har det dukket opp flere spennende tapetstykker fra ulike tidsperioder.

Tilgang på en samling av de ulike tapetmønstre tror jeg vil lette veiledning til huseier og bevisstgjøring av potensiell bevaringsverdi i de ulike byggverkene.

Det er lite tilgjengelig informasjon om historiske tapettyper og en samling som viser utbredelse av ulike mønstre eller til og med regionale eller lokale forskjeller kan bidra til å bygge opp under bevaringstanken og vekke engasjementet til huseier.

Med vennlig hilsen

Tina Tønnessen - Byggesaksleder

Seksjon Byggesak - Samfunnsutvikling

Direkte telefon: 92 85 56 99 - sentralbord: 51 46 80 00

www.eigersund.kommune.no - Facebook.no/eigersund - @EigersundK

Det er ikke tillatt å bruke e-post til taushetsbelagt informasjon jf. forvaltningslovens § 13 og/eller sensitive personopplysninger jf. personopplysningsloven. All epost til og fra Eigersund kommune er i utgangspunktet journalpliktig etter arkivloven, og vil også kunne være et offentlig saksdokument som andre vil kunne få innsyn i etter offentlighetslovens regler.

Fra: Blix, Hulda <Hulda.Blix@niku.no>

Sendt: mandag 30. mai 2022 08:10

Til: Tina Tønnessen <tina.toennessen@eigersund.kommune.no>

Kopi: NIKU arkiv - resepsjon <nikuarkresep@niku.no>

Emne: NIKUs digitalisering av tapetsamling - forespørsel om anbefalingsbrev

NIKU ref. 268/22/568/HB

Hei,

NIKU ønsker å digitalisere og tilgjengeliggjøre vår tapetsamling på ca. 9 000 tapetfragmenter. Samlingen omfatter et unikt kulturhistorisk kildemateriale, som er verdifull som referansesamling til forskning og forvaltning.

For å synliggjøre verdien av at samlingen blir tilgjengelig, ber vi om anbefalingsbrev fra institusjoner og virksomheter som kan tenkes å ha nytte av den digitaliserte samlingen. Dette vil være en del av underlaget for søknader til ekstern finansiering av prosjektet. Vi håper dere vil bidra!

STIFTELSEN NORSK INSTITUTT FOR KULTURMINNEFORSKNING
Blix, Hulda
Postboks 736 Sentrum
0105 OSLO

Deres referanse	Vår referanse	Klassering	Dato
	2022/12141-2-188844/2022-MANSTE	C40	20.06.2022

NIKUs digitalisering av tapetsamling - anbefalingsbrev

Fredrikstad kommune ved byantikvaren er blitt forespurt om vi kan vurdere den konkrete nytten potensiell digitalisering av NIKUs unike tapetsamling, bestående av ca 9000 tapetfragmenter, kan ha for oss.

Digitalisering av verdifullt arkivmateriale har de senere år bidratt til å effektivisere og heve kvalitet og kunnskapsnivå innenfor mange fag, deriblant kulturminnevernet. En slik digitalisering som NIKU foreslår, der tapetfragmentene digitaliseres og tolkes, vil slik vi ser det kunne ha betydelig nytte. For vår del sannsynligvis knyttet til praktisk anvendelse, som mulig kunnskapsressurs for historisk riktige tapetvalg ved tilbakeføring av eldre interiører. Samtidig ser vi også at god tilgang på kvalitetssikrede data kan bidra til styrking av forskning, formidling og engasjement, samt har et potensiale for reproduksjoner dersom det åpnes for det. Graden av nytte kan tenkes å være knyttet til hvor tilgjengelig den digitaliserte informasjonen blir.

Med hilsen

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur

Mari Oline Giske Stendebakken
byantikvar

Hulda Blix

Deres ref.:

Vår ref. (saksnr.):
22/975 - 2

Saksbeh.:
Bengt Aage Lifoss

Dato:
08.07.2022

NIKUs digitalisering av tapetsamling - anbefalingsbrev

Vi viser til e-post fra NIKU den 30.05.2022 med forespørsel om et anbefalingsbrev i forbindelse med digitalisering av NIKUs historiske tapetarkiv.

Vi er positive til at det jobbes med å opprette en digitalisert arkiv over de historiske tapetene. Dette er i dag vanskelig tilgjengelig fagområde som har høy kulturhistorisk verdi, og som vi tror vil være til nytte og glede for mange. Byantikvaren vil særlig kunne ha nytte av et slikt digitalt arkiv i saker som gjelder tilbakeføring av fredete interiører. Det er ofte manglende eller mangelfull historisk dokumentasjon i mange slike interiører.

Et av Byantikvarens primære arbeidsområde er rådgivning og byggesaker som gjelder historiske bygningers eksteriører. Imidlertid henger eksteriør og interiør ofte tett sammen, i spørsmål knyttet til bygningsvern. Både i vårt kundemottak som driver med rådgivende tjenester, og i henvendelser på telefon, blir vi ofte stilt spørsmål som gjelder interiør i form av interiørdetaljer, fargesetting og historiske tapeter. Byantikvaren har selv ingen tilgjengelige digitale arkiver å slå opp i når vi får slike henvendelser. Det vil derfor vært nyttig å få på plass et slikt arkiv som kan gjøre kunnskapen på dette området mer tilgjengelig.

Vi kan derfor trygt anbefale digitaliseringsprosjektet som vil kunne øke kunnskapen om dette lenge nedprioriterte og vanskelige kunnskapsfeltet.

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:
NIKU arkiv - resepsjon

Mottakere:
Hulda Blix

Niku Oslo
Postboks 736 Sentrum

0105 OSLO

Røros, 27.06.2022

Vår ref.	Løpenr.	Arkivkode	Saksbehandler	Deres ref.
22/1198-2	8678/22	C50	Magnus Borgos 924 26 897	

NIKUS DIGITALISERING AV TAPETSAMLING

NIKU har i dag ei stor tapetsamling på nærmere 9 000 tapetfragmenter. Dette utgjør en svært viktig kunnskapskilde, både for forskning og nyproduksjon av eldre tapeter. Byantikvaren i Røros kommune ser på det som svært viktig at denne tapetsamlingen digitaliseres og tilgjengeliggjøres. Dette vil ha stor verdi for det norske kulturmiljøfeltet, både for den offentlige forvaltningen og for private aktører.

Samlingen vil være en stor kunnskapsressurs ved tilbakeføring av eldre interiører og for nyproduksjon av eldre tapeter. Byantikvaren i Røros kommune har ved flere anledninger vært involvert i prosjekter knyttet til eldre tapeter. Kunnskap om eldre tapeter har da vært svært viktig.

Byantikvaren i Røros kommune anbefaler på det varmeste at det støttes opp om digitaliseringen av tapetsamlingen til NIKU og at det blir gitt finansiering til prosjektet.

Med hilsen
Røros kommune

Magnus Borgos
Byantikvar

Kopi:

Vedlegg:

Anbefalingsbrev: Digitalisering av tapetsamling

Bygg og Bevar anbefaler på det sterkeste prosjektsøknaden til NIKU for digitalisering av deres tapetsamling.

Bygg og Bevar er daglig i kontakt med eiere av eldre hus. Mange av eierne er opptatt av å få informasjon om historisk korrekt stil på farger og tapet til hus de eier fra ulike tidsperioder. Vi ser et stort behov for å tilgjengeliggjøre gamle tapetprøver for denne målgruppen, men også som kilde til videre forskning på historiske interiører og nyproduksjon av eldre tapeter.

Bygg og Bevar jobber i dag med en fargevelger på sine nettsider som skal hjelpe huseiere med å finne historisk fargepalett for eksteriør og interiør i hus og bygg fra ulike tidsepoker og stiler. Dersom NIKU får støtte til prosjektet med å digitalisere tapeter, vil det være naturlig at Bygg og Bevar samarbeider med NIKU for å tilgjengeliggjøre tapetene som en del av dette verktøyet. Da vil huseier kunne velge både farger og tapet som er tidsriktig for deres hus/bygg.

I tillegg ønsker vi også å dele resultater og eksempler som blir formidlet av NIKU underveis i prosjektet. Bygg og Bevar har allerede et godt samarbeid, både med prosjektgruppa og kommunikasjonsenheten i NIKU, og har planer om å finne en måte å dele underveis i prosjektet på en måte som når ut til huseiere, forvaltning, håndverkere og andre som er lesere på www.byggogbevar.no.

Mvh,

Christel W. Grøndahl
Daglig leder

Anette Ramstad
Fagsjef marked og kommunikasjon

For å synliggjøre verdien av at samlingen blir tilgjengelig, ber vi om anbefalingsbrev fra institusjoner og virksomheter som kan tenkes å ha nytte av den digitaliserte samlingen. Dette vil være en del av underlaget for søknader til ekstern finansiering av prosjektet. Vi håper dere vil bidra!

Vennlig hilsen

Hulda Blix

Konservator – fargeundersøkelser

NIKU Norsk institutt for kulturminneforskning/

The Norwegian Institute for Cultural Heritage Research

Mobile: 46 76 01 22

NIKU

www.niku.no

www.instagram.com/niku_conservation

From: [Langeland, Maja Freihow](#)
To: [Blix, Hulda](#)
Cc: [NIKU arkiv - resepsjon](#); [Willumsen, Yvonne Fernmar](#)
Subject: 22/13413-1 - NIKUs digitalisering av tapetsamling - forespørsel om anbefalingsbrev
Date: onsdag 15. juni 2022 15:44:15
Attachments: [image001.png](#)
[image002.png](#)
[image004.png](#)

Hei!

Vi viser til forespørsel om anbefalingsbrev, angående prosjekt om digitalisering av tapetsamling.

Som regional kulturminnemyndighet får Agder fylkeskommune saker som berører eldre tapeter i fredete og verneverdige bygninger. En digitalisert tapetsamlingen vil være nyttig som kunnskapsressurs for historisk riktige tapetvalg ved tilbakeføring av eldre interiører, som ressurs for nyproduksjon av eldre tapeter og som kilde til å skape engasjement rundt tapeters kulturhistoriske verdi.

Vi anser derfor en slik samling for å være en stor ressurs i vårt arbeid med kulturminnevern.

Med vennlig hilsen

Maja Freihow Langeland

Rådgiver nyere tids kulturminner

Kulturminnevern og kulturturisme

E-post: maja.langeland@agderfk.no

agderfk.no

Fra: Blix, Hulda <Hulda.Blix@niku.no>

Sendt: mandag 30. mai 2022 08.09

Til: AFK.Postmottak <postmottak@agderfk.no>

Kopi: NIKU arkiv - resepsjon <nikuarkresep@niku.no>

Emne: NIKUs digitalisering av tapetsamling - forespørsel om anbefalingsbrev

NIKU ref. 268/22/568/HB

Hei,

NIKU ønsker å digitalisere og tilgjengeliggjøre vår tapetsamling på ca. 9 000 tapetfragmenter. Samlingen omfatter et unikt kulturhistorisk kildemateriale, som er verdifull som referansesamling til forskning og forvaltning.

NIKU

Deres ref:
268/22/568/HB

Vår ref:
2022/11116-3
Agnethe Jovall

Dato:
29.06.2022

NIKUs digitalisering av tapetsamling - anbefalingsbrev fra Kulturarv Innlandet fylkeskommune

Innlandet fylkeskommunes seksjon for Kulturarv vurderer det svært positivt at NIKU ønsker å digitalisere tapetsamlingen sin.

Når tapetfragmentene blir arkivert systematisk, blir det mulig å bruke materialet. I Innlandet har vi mange eldre bygninger og mange eiere som er interesserte i å tilbakeføre interiører. Dersom man finner en tapetrest i veggen, kan det hende at en tilsvarende tapet finnes hos NIKU, og det kan dermed bli lettere å rekonstruere tapetet. Dersom tapet mangler, kan man i arkivet finne en som sannsynligvis kan ha vært brukt i området i samme periode.

Sjablongmaling ble malt på veggene som imitasjon av tapeter, og ved rekonstruksjon av slike, kan det være nyttig å se hvordan forbildene har sett ut. Det er også verdifullt at det finnes et sted å lagre tapetfragmenter.

Interiører og farger egner seg godt til formidling, f.eks. i sosiale medier, og tapeter vil nok skape mye engasjement på grunn av fargekombinasjoner og mønster. I kulturminnevernet er det ikke bare bygningskonstruksjoner og utvendige overflater som er viktig, men også innsiden av bygningene, der tapetene står for en stor del av romfølelsen og er viktig stilmarkører.

Med vennlig hilsen

Torill Skillingsaas Nygård
Enhetsleder

Agnethe Jovall

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.

STIFTELSEN NORSK INSTITUTT FOR KULTURMINNEFORSKNING
Postboks 736 Sentrum
0105 OSLO

Deres referanse:
268/22/568/HB
Dato: **27.06.2022**
Saksnr.: **2022/33997**
Dok.nr.: **2**
Saksbehandler:
Lars Riese

NIKUs digitalisering av tapetsamling - forespørsel om anbefalingsbrev

I skriv av 30.05 ber NIKU om Rogaland fylkeskommunes vurdering av nytten av et digitalt register over tapetprøvene som er samlet inn og befinner seg i NIKUs arkiv. Det bes også om en anbefaling som kan danne grunnlag for å søke midler til et slikt prosjekt.

Da materialet er såpass omfattende vil prosjektet være krevende å gjennomføre, men samtidig vil nytten av det ferdige registeret også være desto større. Avhengig av publiseringsmåten kan man se for seg en hel rekke interessante bruksområder, alt fra datering av interiører, produksjon av publikasjoner til inspirasjon for restaureringsprosjekter.

For Rogaland fylkeskommune kan mange slike formål være av interesse, selvsagt med et visst forbehold om registerets innhold og regionalt innslag/prøver fra sør- og vestlandsregionen.

Fylkesdirektøren mener det bør undersøkes om det er markedsverdi i disse prøvene uten at det skal være en forutsetning for å opprette registeret, men at fordeler og ulemper ved betalingsløsninger for tilgang på materialet gis en grundig vurdering. Dersom det benyttes offentlige midler til digitaliseringen bør det ferdige registeret være fritt tilgjengelig for allmennheten evt tilknyttet klausul om reproduksjon.

Hilsen

Jan Geir Auestad Jan Geir Auestad Lars Riese
fylkeskonservator Fungerende seksjonssjef rådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent. Oppgi vårt saksnr når du svarer på brevet.

Trøndelag fylkeskommune

Seksjon Kulturminner

Vi har i tillegg noen innspill til prosjektet:

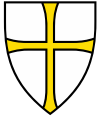
- Det er viktig at det digitale registeret blir offentlig tilgjengelig.
- Det bør være en sikker driftsmodell i institusjonen som skal motta det digitale registeret, fotodokumentasjonen og den fysiske tapetsamlingen.
- Videre bør det være mulig for andre institusjoner enn NIKU, og eventuelt andre som jobber med historiske tapeter, å legge inn informasjon i registeret.

Med vennlig hilsen

Anne Bjørg Evensen Svestad
Seksjonsleder kulturminner

Hilde Arna Tokle Yri
Seniorrådgiver/antikvar

Dette dokumentet er godkjent med elektronisk signatur

STIFTELSEN NORSK INSTITUTT FOR KULTURMINNEFORSKNING
Postboks 736 Sentrum
0105 OSLO

Vår dato: 03.08.2022 **Vår referanse:** 202220310-2 **Vår saksbehandler:**
Deres dato: **Deres referanse:** 268/22/568/HB Hilde Arna Tokle Yri

NIKUs digitalisering av tapetsamling - Anbefalingsbrev

Vi viser til henvendelse datert 30.05.2022 fra NIKU som planlegger et stort og prestisjefyllt prosjekt; å digitalisere og tilgjengeliggjøre NIKUs tapetsamling på ca. 9 000 tapetfragmenter.

Opplysninger om prosjektet

Samlingen av tapetfragmenter representerer et unikt og omfattende kulturhistorisk kildemateriale, både i nasjonal og internasjonal målestokk. Med dette prosjektet ønsker NIKU å bevare og systematisere tapetsamlingen som referansesamling for forskning, offentlig forvaltning, fagfolk innen restaureringshåndverk og allmenheten, som bidrag til en kunnskapsbasert forvaltning.

Tapetene er samlet inn i forbindelse med Riksantikvarens og NIKUs farge- og bygningsundersøkelser, og skriver seg fra bygningsinteriører fra sent 1700-tall til omkring 1970. Tapetfragmentene er lagret i NIKUs lokaler i Storgata 2 i Oslo og er i dag utilgjengelige for systematisk bruk. NIKU ønsker å sortere, fotografere, registrere og tolke samtlige tapetfragmenter. Deretter ønsker NIKU å avlevere det digitale registeret, fotodokumentasjonen og den fysiske tapetsamlingen til en egnet mottakerinstitusjon, som kan innlemme tapetene i sin samling og registeret i sitt eget digitale arkivsystem. NIKU har ikke egne midler til å finansiere et slikt prosjekt, og skal derfor i gang med å søke ekstern finansiering.

Trøndelag fylkeskommune anbefaler prosjektet

Trøndelag fylkeskommune er regional kulturminneforvaltning og er blant annet forvaltningsmyndighet for fredete bygninger, som ofte omfatter interiører. Vi er svært positive til det foreslåtte prosjektet, og anbefaler søknaden.

Vi vil kunne ha nytte av en digitalisert tapetsamling på flere måter, blant annet:

- som kunnskapsressurs i vårt arbeid med dokumentasjon og tolkning av interiører, og være til stor hjelp ved valg av tapeter i eldre interiører.
- som kilde til vitenskapelig og populærvitenskapelig publisering.
- som kilde til å skape engasjement rundt tapeters kulturhistoriske verdi.

Vestfold og Telemark

FYLKESKOMMUNE

STIFTELSEN NORSK INSTITUTT FOR
KULTURMINNEFORSKNING
Postboks 736 Sentrum
0105 OSLO

Team nyere tid

Vår dato: 04.07.2022
Deres dato: 30.05.2022
Vår referanse: 22/21388-2
Deres referanse:
Vår saksbehandler: Eystein M. Andersen

Anbefalingsbrev - digitalisering av tapetsamling

Vi viser til NIKUs omtalte prosjekt med digitalisering og tilgjengeliggjøring av tapetsamlingen.

Vestfold og Telemark fylkeskommune vil anbefale prosjektet. Vi har i vår kulturminneportefølje svært mange fredede interiører. Vi vil derfor i vår forvaltning ha stor nytte av en digitalisert tapetsamling. Det vil være en kunnskapsressurs for arbeid med tapeter i fredede interiør og for historisk riktige tapetvalg ved tilbakeføring. Det vil også være en ressurs for nyproduksjon av eldre tapeter.

Med hilsen

Terje Gansum
Seksjonsleder for kulturarv

Eystein M. Andersen
teamleder
eystein.m.andersen@vtfk.no

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.

Mottaker	Kontaktperson	Adresse	Post
STIFTELSEN NORSK INSTITUTT FOR KULTURMINNEFORSKNING		Postboks 736 Sentrum	0105 OSLO

Kopimottaker	Kontaktperson	Adresse	Post
Hulda Blix			

Postadresse:
Postboks 2844
3702 Skien

Besøksadresse:
Fylkesbakken 10, Skien
Svend Foymsgate 9, Tønsberg

Sentralbord:
35 91 70 00
post@vtfk.no

Org. no.:
821 227 062

vtfk.no

Vi har i tillegg noen innspill til prosjektet:

- Det er viktig at det digitale registeret blir offentlig tilgjengelig.
- Det bør være en fornuftig driftsmodell i institusjonen som skal motta det digitale registeret, fotodokumentasjonen og den fysiske tapetsamlingen.
- Videre bør det være mulig for andre institusjoner enn NIKU, og eventuelt andre som jobber med historiske tapeter, å legge inn informasjon i registeret.

Vennlig hilsen

Kari Charlotte Larsen

Seksjonsleder

Sissel Margrethe Riibe

Seniorarkitekt

NIKUs digitalisering av tapetsamling - Viken fylkeskommune anbefaler prosjektet

Vi viser til henvendelse datert 30.05.2022 fra NIKU som planlegger et stort og prestisjefyllt prosjekt; å digitalisere og tilgjengeliggjøre NIKUs tapetsamling på ca. 9 000 tapetfragmenter.

Opplysninger om prosjektet

Samlingen av tapetfragmenter representerer et unikt og omfattende kulturhistorisk kildemateriale, både i nasjonal og internasjonal målestokk. Med dette prosjektet ønsker NIKU å bevare og systematisere tapetsamlingen som referansesamling for forskning, offentlig forvaltning, fagfolk innen restaureringshåndverk og allmenheten, som bidrag til en kunnskapsbasert forvaltning.

Tapetene er samlet inn i forbindelse med Riksantikvarens og NIKUs farge- og bygningsundersøkelser, og skriver seg fra bygningsinteriører fra sent 1700-tall til omkring 1970. Tapetfragmentene er lagret i NIKUs lokaler i Storgata 2 i Oslo og er i dag utilgjengelige for systematisk bruk. NIKU ønsker å sortere, fotografere, registrere og tolke samtlige tapetfragmenter. Deretter ønsker NIKU å avlevere det digitale registeret, fotodokumentasjonen og den fysiske tapetsamlingen til en egnet mottakerinstitusjon, som kan innlemme tapetene i sin samling og registeret i sitt eget digitale arkivsystem.

NIKU har ikke egne midler til å finansiere et slikt prosjekt, og skal derfor i gang med å søke ekstern finansiering.

Viken fylkeskommune anbefaler prosjektet

Viken fylkeskommune er regional kulturminneforvaltning og er blant annet forvaltningsmyndighet for fredete bygninger, som ofte omfatter interiører. Vi er svært positive til det foreslåtte prosjektet, og anbefaler søknaden. Vi vil kunne ha nytte av en digitalisert tapetsamling på flere måter, og først og fremst:

- som kunnskapsressurs for dokumentasjon og historisk riktige tapetvalg ved tilbakeføring av eldre interiører.
- som kilde til vitenskapelig og populærvitenskapelig publisering.
- som kilde til å skape engasjement rundt tapeters kulturhistoriske verdi.

KULTUR Bygningmiljø og landskap

Postadresse: Postboks 220, 1702 SARPSBORG
Besøksadresse: Galleri Oslo Schweigaards gate 4, 0185 OSLO
Telefon: 32 30 00 00

E-post: post@viken.no
Internett: www.viken.no
Org.nr.: 921693230

Handtryckta Tapeter

REKOMMENDATION

Handtryckta Tapeter Långholmen AB i Stockholm rekonstruerar och nytrycker historiska tapeter, rullgardiner och linoleummattor. Verksamheten bygger på stor kunskap och lång erfarenhet om hantverksmässigt tapetmakeri och tapetens stilhistoria. Tapeter från Handtryckta Tapeter sitter i torp, hembygdsgårdar, slott och lägenheter i Sverige, Norge, Finland och andra länder i Europa och Nordamerika. Vi handmålar, schablonerar, blocktrycker och screentrycker tapeter för att bevara det kulturhistoriska tapetarvet och de traditionellt använda metoderna och färgtyperna. 2021 utsåg Svenska byggnadsvårdsföreningen Handtryckta Tapeter till Årets byggnadsvårdare.

I vårt arbete med att återskapa och nytillverka tapeter och bårder är det viktigt att ha god tillgång till källmaterial där det är möjligt att studera tapeter från olika tider. Att kunna ta del av ett digitaliserat och systematiserat källmaterial med norska tapeter ser vi som mycket värdefullt.

Vi vill varmt rekommendera att NIKU beviljas medel för att genomföra arbetet med denna viktiga referenssamling.

LÅNGHOLMEN 2022-06-10
Mats Qwarfordt & Sara Lundström

NIKU v/ Hulda Blix
Postboks 736 Sentrum
0105 Oslo

Molo AS
v/ Torill Løvstad
Erling Skjalgssonsgt. 19
0267 Oslo

Til NIKU

Jeg ser med stor interesse på at dere ønsker å digitalisere den store og verdifulle tapetsamlingen deres.

I MOLO driver vi med rådgivning i bygningsvern for privatkunder og er også involvert i flere offentlige prosjekter. I vår rådgivning ønsker vi å oppfordre kunder til å ta vare på mest mulig at det originale som finnes på stedet, og det er derfor verdifullt for oss å kunne støtte oss på et slikt tapetarkiv, for å kunne gi korrekte råd om bevaring evt. konservering av originaltapet.

Vi jobber også med nyproduksjon av gamle tapeter, og i den forbindelse er det av stor interesse for oss å kunne benytte et slikt arkiv til tidsfastsettelse av tapet, evt. se etter om tapetet vi har funnet har blitt trykket i flere fargevarianter tidligere.

Dersom vi ikke har en full rapport av et tapet vi ønsker å kopiere, vil vi kunne se i arkivet om det finnes full rapport av samme tapet. Hvor tapetet opprinnelig kommer fra, er også av stor verdi for oss.

MOLO arbeider idag med å gjenskape gamle, norske tapeter via en egen tapetserie, på 100 år gamle tapetmaskiner med valser, celluloselim, naturlige pigmenter og forsterket med linolje.

Vi tilbyr også blokktrykking av eldre tapeter med harelím, naturlige pigmenter og forsterket med linolje.

I tillegg kan vi fra 2022 tilby spesialproduksjon av velourtapet og preget tapet, og også preget papir, som er en en meget gammel teknikk. Det pregete papiret kan fuktes i vann og blir deretter bøyeleg, slik at det f.eks. kan monteres på innsiden av en hvelving.

Vi tilbyr gjerne våre tjenester for NIKU med å hjelpe til med arkiveringen, hvis det er av interesse.

Vi ser på dette arbeidet, som et meget viktig kulturhistorisk prosjekt. Vi trenger mer kunnskap om norsk tapetproduksjon, og synes NIKUs initiativ med å systematisere arkivet er meget viktig for fremtiden for bygningsvernet.

Vennlig hilsen
Torill Løvstad
MOLO AS
Tlf. (47)93008762/(47)22556003
<https://www.moloas.com>
Info@moloas.com

Norsk Institutt for kulturminneforskning NIKU

Hulda Blix

Deres ref:	Deres dato: 30.05.2022	Vår ref: 22/00406-2	Vår dato: 15.06.2022

NIKUs digitalisering av tapetsamling - forespørsel om anbefalingsbrev

Å digitalisere og tilgjengeliggjøre en tapetsamling på om lag 9 000 tapetfragmenter, vil være svært verdifullt både i museal kontekst og i andre sammenhenger der historiske interiører skal gjenskapes.

Dette prosjektet vil kunne bidra til å øke kunnskapen og bevisstheten om tapeter som en historisk viktig side av interiører i hus og hjem. I dag er dessverre eldre tapeter blitt relativt sjeldne, da det lenge ikke har vært nok søkelys på dette feltet. Det er mange lag med tapeter som har forsvunnet i forbindelse med istandsetting av eldre bebyggelse gjennom årenes løp. Tapeter er også mer ømtålig enn de fleste andre bygningskomponenter og har følgelig vært utsatt for større slitasje over tid. Eksteriørene har tradisjonelt hatt langt høyere prioritet enn interiørene innen alt bygningsvern.

Hele 9000 historiske tapetfragmenter vil gi et betydelig arkiv og kunne legge til rette muligheter for uthenting av forskjelligartet kunnskap. Dette kan være kunnskap om opprinnelse: norsk-, skandinavisk- eller kontinental tapetproduksjon eller kunnskap om tapetene er håndtrykket eller maskinelt framstilt. Hoveddelen av tapetene, de fabrikkframstilte, er et resultat av kunstindustri og representerer en «egen gren» av vår bygningshistorie. Papirtyper, mønstre, stil og farger og fargekombinasjoner er andre interessante aspekter. Her ligger gode muligheter for forskning og kunnskapsproduksjon og gjennom både vitenskapelige og populærvitenskapelige publikasjoner kunne bidra til økt forståelse for en sårbar del av bygningsarven vår.

Å få synliggjort et mangfold av tapeter som veggbekledning i historisk sammenheng vil bidra til at en kan ta riktige valg når en skal gjenskape eller tilbakeføre interiører. Ved å ha en tilgjengeliggjort tapetsamling, vil en ha et godt kunnskapsgrunnlag for blant annet å få spesialprodusert kopier av tapeter.

ROKHEIM
DET NASJONALE MUSEET
FOR FOLKELÆRMUSEER

Rindal skimuseum

Trondheim kunstmuseum

Orkla
Industriemuseum

NORDENFJELDSKE
KUNSTINDUSTRI-
MUSEUM

TRONDHJEMS
SJØFARTSMUSEUM

KYSTMUSEET

NORSK
DØVEMUSEUM

Museene i Sør-Trøndelag AS, Felles Postmottak,
Postboks 6289 Torgarden, NO-7489 Tr.heim
Org.nr./VAT ID No..... NO 993 595 675
E-post/E-mail..... post@mist.no
faktura@mist.no
Web..... www.mist.no

Dette er kulturhistorie og en verdifull kunnskapsressurs og det er derfor viktig at materialet kan gjøres allment tilgjengelig. Vi anbefaler derfor på det varmeste at NIKU kan få de nødvendige økonomiske ressurser til å gjennomføre dette prosjektet.

Med vennlig hilsen

Karen Espelund
Adm.dir

Ann Siri Hegseth Garberg
Seniorrådgiver for samlingsforvaltning

Kopi til: NIKU arkiv - resepsjon

Norsk institutt for kulturminneforskning-NIKU
Postboks 736 Sentrum
0105 Oslo

Alstahaug 30.05.2022

Anbefalingsbrev fra Petter Dass-museet-Nordland Fylkes Tusenårssted

NIKU ønsker å digitalisere og tilgjengeliggjøre sin tapetsamling på ca. 9 000 tapetfragmenter. Samlingen omfatter et unikt kulturhistorisk kildemateriale, som er verdifullt, som referansesamling til forskning og forvaltning.

Det er viktig for fremtidige generasjoner at slike kildematerialer tilgjengeliggjøres. Dvs. det er nødvendig at slikt materiale blir digitalt søkbart som kilde til forskning på norsk og europeisk kultur- og materialhistorie. Det er også et viktig verktøy til vitenskapelig og populærvitenskapelig publisering.

Petter Dass-museet sitt anlegg består bl.a. av en gammel prestegård. Den er fredet av Riksantikvaren. Den har gjennomgått en omfattende restaurering av tidligere fylkeskonservator i Nordland. Dette arbeidet er ikke, per i dag, tilgjengeliggjort da det ikke er digitalisert. Det samme gjelder restaureringen av Alstahaug kirke hvor elementer av mønster i interiør også går igjen i prestegården.

Petter Dass-museet anbefaler prosjektet. Vi håper det blir realisert da det vil komme mange institusjoner og vårt museum til gode.

Vi ønsker prosjektet velkommen og håper det kan få finansieringen på plass.

Med hilsen

Irena Jovic

Daglig leder

Petter Dass-museet /// Helgeland Museum

Telefon: 75 11 01 50 / 992 34 972

www.petterdass.no

Romsdalsmuseet

Per Amdams veg 4, N-6413 Molde
Tel +47 71 20 24 60
post@romsdalsmuseet.no
Org.nr 970 196 544

NIKU

v/konservator Hulda Blix

U7653/074/HT

Anbefalingsbrev

-støtte til digitalisering og tilgjengeliggjøring av NIKUs omfattende samling av tapeter

Romsdalsmuseet har litt i underkant av 100 bygninger i sine samlinger, ca. 20 av disse er fredet.

Vi har ved flere større restaureringer hatt omfattende tapetarbeider, sist ved de pågående restaureringsarbeidene ved Bjørnstjerne Bjørnsons barndomshjem på Nesset Prestegard. Vi har både fått produsert rekonstruksjoner, og foretatt reparasjoner av freda interiør. Vi har i den sammenheng tidligere søkt råd bl.a. hos NIKU, samt fått god hjelp av Fylkesantikvaren ved Kulturavdelinga. Vi har også fått hjelp til å finne tapeter med mønster og stil-likhet ved tilbakeføring av freda interiører. Dette er et møysommelig og tidkrevende arbeid.

Det planlagte digitaliseringsarbeidet, til NIKU, vil gi oss en database som vil være en viktig ressurs ved valg av historisk riktige tapeter ved tilbakeføring av eldre interiører. Det vil også være en ressurs ved nyproduksjon av eldre tapeter. Arbeidet vil gi oss en lett tilgjengelig kilde til forskning på norsk og europeisk kultur- og materialhistorie. Videre vil det gi oss en uvurderlig kilde til vitenskapelig og populærvitenskapelig publisering. Det ferdige arbeidet vil også kunne skape engasjement rundt tapeters kulturhistoriske verdi.

Romsdalsmuseet vil på det varmeste anbefale at NIKU får den støtte som trengs for å igangsette, og gjennomføre dette svært viktige arbeidet.

Med vennlig hilsen
Romsdalsmuseet

Håkon Tofte
Regionhandverker

VÅRE AVDELINGER

Krona og bygde- og bysamlingen • Chateauet herskapshus • Fiskerimuseet
Veøy prestegard og middelalderkirke • Nesset prestegard • Løvikremma kystgard
Konfeksjonsmuseet i Isfjorden • Bud Museum – Ergan kystfort og Kystkulturutstillingen • Steffågarden

Hulda.Blix@niku.no

Vår referanse: 2022/153-3
Frode Weium
Telefon: 93454489
E-post: frode.weium@tekniskmuseum.no
Deres referanse: 268/22/568/HB
Oslo, 29.06.2022

Anbefalingsbrev NIKUs digitalisering av tapetsamling

Norsk Teknisk Museum støtter NIKUs planlagte prosjekt om digitalisering av tapetfragmenter. Samlingen inneholder omkring 9000 historiske fragmenter fra farge- og bygningsundersøkelser.

Museet kjenner ikke til at det finnes databaser eller arkiver innenfor dette fagfeltet i Norge. Vi har stadige henvendelser både fra forskere og andre fagfolk innen bygningsvern om dette. En database som inneholder et stort utvalg av tapeter vil være en viktig ressurs for forskning på interiører og i forbindelse med restaureringer av bygninger.

En digitalisering av tapetene vil også ha en bevaringsmessig gevinst. Ved økt tilgjengeliggjøring og etterspørsel vil man med det digitaliserte materialet kunne begrense den fysiske håndteringen, og de nedbrytende konsekvensene av dette på materialet. Man vil også begrense påvirkning fra gjentatt eksponering for lys, og endringer i relativ luftfuktighet.

Med vennlig hilsen

Frode Weium

Avdelingsleder

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen håndskrevet signatur

Kopi til:

Tone Rasch

VARANGER MUSEUM IKS

Vardø · Sør-Varanger · Vadsø

NIKU/Norsk institutt for kulturminneforskning
Storgata 2
0155 OSLO

Jnr. 211/22

Ark. C56&13

Dato: 14.06.2022

DIGITALISERING AV TAPETSAMLING – ANBEFALING

Varanger museum er i mail fra NIKU av 30.05.22 gjort kjent med at institusjonen tenker å søke midler til digitalisering av sin tapetsamling. Vi vil støtte en slik søknad, både på bakgrunn av vår samarbeidserfaring med NIKU og ut fra et allment nytteperspektiv.

Varanger museum, avdeling Vadsø sendte i 2007 sammenlimte tapetprøver til NIKU, der vi fikk dem separert og klassifisert. Prøvene var fra Bietilæanlegget, som da var under restaurering.

Det viste seg å være 14 lag. Disse ble fotografert og selve prøvene ble montert og rammet inn. Dette var svært viktig for vår kunnskap om bygget og for vår formidling av historien.

Tapetprøver er skjøre saker, som må tas godt vare på, og ikke kan tas fram og brukes direkte. Kopier av prøver vil også forringes over tid. En digitalisering vil ikke ta vare på selve prøven, men vil bevare et bilde av tapetet for alltid. Det vil være nyttig for oss, for institusjoner og private, det vil ha stor historisk verdi, og det vil være verdifullt for forskning, forvaltning og formidling.

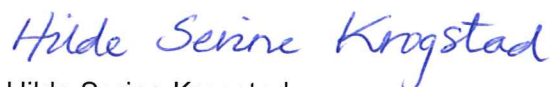
Vennlig hilsen

Petter Snekkestad
direktør

Sigrid Skarstein
saksbehandler

Digitalisering, tilgjengeliggjøring og forskning på NIKUS tapetsamling vil videre være av stor verdi for medlemsorganisasjonene i det nasjonale museumsnettverket for herregårder (Herregårdsnettverket), som er organisert under Kulturrådet. Nettverket, som har eksistert siden 2007, samler herregårds- og lystgårdsmuseer og noen private anlegg i Norge, samt forskere, og fungerer som et kompetansemiljø. Det er stor sannsynlighet for at flere tapeter fra disse gårdene eller andre gårder som har gått tapt eller er i private hender finnes i NIKUs samlinger. Digital tilgang til denne samlingen vil være av stor verdi for datering av bevarte miljøer og tapetrester, rekonstruksjon, dokumentasjon, kontekstualisering, formidling og forskning på disse gårdene. Det ville støtte opp under nettverkets planer om å tilgjengeliggjøre samlinger (bygninger, gjenstander, foto, arkiv) på tvers i nettverket, og koble sammen museer som forvalter gjenstander med proveniens fra historiske bygninger (for eksempel Nasjonalmuseet og Norsk Folkemuseum) med dem som forvalter herregårdsbygninger.

Med vennlig hilsen

Hilde Serine Krogstad

Magasinformalter – Arenakoordinator

Østfoldmuseene – Trollull fellesmagasin

Hege Hauge Tofte (sign.)

Direktør

Østfoldmuseene

NIKU
v/Hulda Blix
Postboks 736 Sentrum
0105 Oslo

Østfoldmuseene

Adresse: Gamlebygata 8, 1721 Sarpsborg
E-post: postmottak@ostfoldmuseene.no
Telefon: 69 11 56 50
Org.nr.: 994 963 910

Hilde Serine Krogstad
Samlingsforvaltning
Hilde.Serine.Krogstad@ostfoldmuseene.no
+47 47 97 77 32

Deres ref.: 268/22/568/HB

Vår ref.:

Dato: 28.06.2022

Vedrørende digitalisering av NIKUs tapetsamling

I forbindelse med at NIKU ønsker å digitalisere og tilgjengeliggjøre sin tapetsamling på ca. 9 000 tapetfragmenter har Østfoldmuseene (ØM) blitt bedt om å komme med en uttalelse om samlingens relevans for oss.

ØM forvalter atskillige tapeter. I begge herregårdene ØM forvalter, Elingaard og Rød, er det flere tapeter og tapetfragmenter – fra ulike tidsepoker, hvor de eldste trolig er fra 1700-tallet. I ØMs øvrige samlinger finnes videre et relativt stort utvalg tapeter/fragmenter fra 17-, 18- og 1900-tallet fra andre bygninger, inkludert arbeiderhjem. Vi har tapeter/tapetfragmenter av ulike typer; blant annet håndmalte lerretstapeter fra 1700-tallet og trykte papirtapeter fra 18- og 1900-tallet. Digital tilgang til NIKUs store tapetsamling vil være til uvurderlig hjelp i arbeidet med tapetene våre, både for forvaltning, forskning og formidling. Det vil blant annet gi muligheter for å sammenligne tapeter funnet i Østfold med tapeter fra andre steder i Norge når det gjelder materialer og teknikker, samt være til stor hjelp ved datering og kontekstualisering av tapetene. NIKUs materiale er samlet over lang tid og en grundig gjennomgang av fagfolk der, vil gjøre samlingen til en solid kilde. ØM er kjent med at det i NIKUs tapetsamling finnes tapeter fra bygninger i Østfold.

Som museum og offentlig institusjon etterstreber ØM også å kunne besvare spørsmål fra publikum/lokalbefolkning/studenter. Det kan f.eks. dreie seg om spørsmål om datering av tapeter som private/byggefirma har funnet under restaurering av private hus/eldre bygninger. I sammenheng ser vi for oss at digital tilgang til NIKUs tapetsamling vil kunne være med på å tenne engasjementet hos private huseiere for å bevare rester fra den lokale kulturhistorien.

ØSTFOLD MUSEENE

Borgarsyssel Museum • Stordal kultursenter • Kystmuseet Hvaler • Haldenvassdragets Kanalmuseum
Halden historiske Samlinger • Fredrikstad Museum • Folkenborg Museum • Moss by- og industrimuseum
Museumstjenesten • Østfold fylkes billedarkiv